

O scrisoare pierdută

de I. L. Caragiale

(comedie în patru acte)

(1884)

PERSOANELE

ȘTEFAN TIPĂTESCU, prefectul județului

AGAMEMNON DANDANACHE, vechi luptător de la 48

ZAHARIA TRAHANACHE, președintele Comitetului permanent, Comitetului electoral, Comitetului școlar, Comitetului agricol și al altor comitete și comiții

TACHE FARFURIDI, avocat, membru al acestor comitete și comiții

IODACHE BRÂNZOVENESCU, asemenea

NAE CAȚAVENCU, avocat, director-proprietar al ziarului Răcnetul Carpaților, președinte-fundator al Societății enciclopedice-cooperative "Aurora economică română"

IONESCU, institutor, colaborator la acel ziar și membru al acestei societăți

POPESCU, asemenea

GHIȚĂ PRISTANDA, polițaiul orașului

UN CETĂȚEAN TURMENTAT

ZOE TRAHANACHE, soția celui de mai sus

UN FECIOR

ALEGĂTORI, CETĂȚENI, PUBLIC

În capitala unui județ de munte, în zilele noastre.

ACTUL I

(O anticameră bine mobilată. Ușă în fund cu două ferestre mari de laturi. La dreapta, în planul din fund o ușă, la stânga altă ușă, în planul din față. În stânga, planul întâi, canapea și un fotoliu.)

SCENA I

TIPĂTESCU, puțin agitat, se plimbă cu "Răcnetul Carpaților" în mână; e în haine de odaie; PRISTANDA în picioare, mai spre ușă, stă rezemat în sabie

TIPĂTESCU

(terminând de citit o frază din jurnal)

"... Rușine pentru orașul nostru să tremure în fața unui om!... Rușine pentru guvernul vitreg, care dă unul din cele mai frumoase județe ale României pradă în ghearele unui vampir!..." (*indignat.*)
Eu vampir, 'ai?... Caraghioz!

PRISTANDA

(asemenea)

Curat caraghioz!... Pardon, să iertați, coane Fănică, că întreb: bampir... ce-i aia, bampir?

TIPĂTESCU

Unul... unul care sugă sângele poporului... Eu sug sângele poporului!...

PRISTANDA

Dumneata sugi sângele poporului!... Aoleu!

TIPĂTESCU

Mișel!

PRISTANDA

Curat mișel!

TIPĂTESCU

Murdar!

PRISTANDA

Curat murdar!

TIPĂTESCU

Ei! Nu s-alege!

PRISTANDA

Nu s-alege!

TIPĂTESCU

Cu toată dăscălimea dumnealui, cu toată societatea moftologică a dumnealui... degeaba! Să-mi rază mie mustățile!

PRISTANDA

Și mie!

TIPĂTESCU

Dar în sfârșit, las-o asta! Lasă-l să urle ca un câine!

PRISTANDA

Curat ca un câine!

TIPĂTESCU

Începuseși să-mi spui istoria de aseară. (*șade.*)

PRISTANDA

Cum vă spuneam coane Fănică (*se apropie*), aseară, ațipisem nițel după masă, precum e misia noastră, că acuma dumneavoastră știți că bietul polițai n-are și el ceas de mâncare, de băutură, de culcare, de sculare, ca tot creștinul...

TIPĂTESCU

Firește...

PRISTANDA

Și la mine, coane Fănică, să trăiți! Greu de tot... Ce să zici? Familie mare, renumerație mică, după buget, coane Fănică. Încă d-aia nevastă-mea zice: "Mai roagă-te și tu de domnul prefectul să-ți mai mărească leafa, că te prăpădești de tot!..." Nouă copii, coane Fănică, să trăiți! nu mai puțin... Statul n-are idee de ce face omul acasă, ne cere numai datoria; dar de! Nouă copii și optzeci de lei pe lună: familie mare, renumerație mică, după buget.

TIPĂTESCU

(zâmbind)

Nu-i vorbă, după buget e mică, așa e... decât tu nu ești băiat prost; o mai cârpești, de ici, de colo; dacă nu curge, pică... Las' că știm noi!

PRISTANDA

Știți! Cum să nu știți, coane Fănică, să trăiți! Tocma' dumneavoastră să nu știți~

TIPĂTESCU

Și nu-mi pare rău, dacă știi să faci lucrurile cuminte: mie-mi place să mă servească funcționarul cu tragere de inimă... Când e om de credință...

PRISTANDA

De credință, coane Fănică, să trăiți!

TIPĂTESCU

Nu mă uit dacă se folosește și el cu o para, două... mai ales un om cu o familie grea.

PRISTANDA

Nouă suflete, coane Fănică, nouă, și renumerație...

TIPĂTESCU

După buget!...

PRISTANDA

Mică, sărut mâna, coane Fănică.

TIPĂTESCU

Lasă, Ghiță, cu steagurile de alaltăieri ți-a ieșit bine; ai tras frumușel condeiul.

PRISTANDA

(uitându-se pe sine și râzând)

Curat condei! (*luându-și numaidecât seama, naiv.*) Adicăte, cum condei, coane Fănică?...

TIPĂTESCU

Contul jidanului s-a plătit la Comitet pe patruzeci și patru de steaguri.

PRISTANDA

(naiv)

Da.

TIPĂTESCU

Ei?... s-a pus patruzeci și patru de steaguri?

PRISTANDA

(cu tărie)

S-a pus, coane Fănică, s-a pus... Poate unul-două să le fi dat vântul jos... da' s-a pus...

TIPĂTESCU

Patruzeci și patru?

PRISTANDA

Patruzeci și patru în cap, coane Fănică.

TIPĂTESCU

(râzând)

Nu umbla cu mofturi, Ghiță. Nu m-am plimbat eu la luminație în trăsură cu Zoe și cu nenea Zaharia în tot orașul? Tocmai ea, cum e glumeață, zice: "Ia să-i numărăm steagurile lui Ghiță"...

PRISTANDA

(mâhnit)

Îmi pare rău! Tocmai coane Joițica, tocmai dumneei, care de!... Să ne așteptăm de la dumneei la o protecție...

TIPĂTESCU

Apoi, ea n-a zis-o cu răutate, a zis-o în glumă. Nu știe și nenea Zaharia și ea că ești omul nostru...

PRISTANDA

Al dumneavoastră, coane Fănică, și al coanii Joițichii, și al lui conul Zaharia... Ei? Și le-ați numărat, coane Fănică?... Ei? Așa e? Patruzeci și patru...

TIPĂTESCU

Vreo paispce... cinspce.

PRISTANDA

Apoi să le numărăm, coane Fănică; să le numărăm; două la prefectură.

TIPĂTESCU

Două...

PRISTANDA

Două pe piața lui 11 Fevruarie...

TIPĂTESCU

Patru...

PRISTANDA

(căutând în gând)

Două la primărie...

TIPĂTESCU

Șase...

PRISTANDA

(același loc)

Unul la școala de băieți...

TIPĂTESCU

Șapte...

PRISTANDA

Unul... la școala de fete...

TIPĂTESCU

Opt...

PRISTANDA

Unul la spital...

TIPĂTESCU

Nouă...

PRISTANDA

Două... la catrindală, la Sf. Niculae...

TIPĂTESCU

Unsprezece.

PRISTANDA

Două la prefectură... paispce...

TIPĂTESCU

(râzând)

Le-ai mai numărat pe ale de la prefectură.

PRISTANDA

Nu, coane Fănică, să trăiți! (*continuă repede, pe nerăsuflate.*) Două la primărie, optspce, patru la școli, douăzeci și patru, două la catrindală la Sf. Niculae, treizeci...

TIPĂTESCU

(râzând)

Le-ai mai numărat o dată pe toate astea și aduni rău...

PRISTANDA

Doamne păzește, coane Fănică, să trăiți, patruzeci și patru, în cap... patruzeci și patru... Cum zic, unul-două, poate vântul... ori cine știe...

TIPĂTESCU

(râzând)

Ghiță... apoi nu mă orbi de la obraz așa.

PRISTANDA

(schimbând deodată tonul, umilit și naiv)

Famelie mare... renumerație după buget mică...

TIPĂTESCU

(uitându-se la ceas)

la să lăsăm steagurile, Ghiță...

PRISTANDA

Curat să le lăsăm, coane Fănică.

TIPĂTESCU

Spune odată istoria de-aseară, că mă grăbesc.

PRISTANDA

Bine ziceți, coane Fănică. Aseară pe la zece și jumătate, mă duc acasă, îmbuc ceva și mă dau așa pe-o parte să ațipesc numai un minuțel, că eram prăpădit de ostenit de la foc. Nevasta zice, pardon: "Dezbracă-te Ghiță, și te culcă". Eu, nu; eu, la datorie, coane Fănică, zi și noapte la datorie. Așa, mă scol cam pe la douăspce fără un sfert, și, pardon, mă dezbrac de mondir, scoț chipiul, mă-mbrac țivilește și plec... la datorie, coane Fănică. Până să plec se făcuse vreo unul după douăspce. O iau prin dosul primăriei, și apuc pe maidan ca să ies la bariera "Unirii". Când dau să trec maidanul, văz lumină la ferestrele de din dos ale lui d. Nae Cațavencu, și ferestrele vraște. Ulucile înalte... dacă te sui pe uluci, poți intra pe fereastră în casă. Eu, cu gândul la datorie, ce-mi dă în gând ideea? Zic: ia să mai ciupim noi ceva de la onorabilul, că nu strică... și binișor, ca o pisică, mă sui pe uluci și mă pui s-ascult: auzeam și vedeam cum v-auz și m-auziți, coane Fănică, știți ca la teatru.

TIPĂTESCU

Ei, ce?

PRISTANDA

Jucaseră stos.

TIPĂTESCU

Cine era?

PRISTANDA

Cine să fie? Dăscălimea: Ionescu, Popescu, popa Pripici...

TIPĂTESCU

Și popa?

PRISTANDA

Da, popa și d. Tăchiță, și Petcuș, și Zapiescu, toată gașca-n păr. Jocul era pe isprăvite... și fumărie de tutun... ieșea pe fereastră ca de la vapor. Mai juca popa și cu Petcuș. Ȃilalți ședeau de vorbă.

TIPĂTESCU

Și Cațavencu mă-njura?

PRISTANDA

Grozav, coane Fănică, pe guvern și pe dv.... și-și număra voturile.

TIPĂTESCU

Dăscălimea, popa și moflujii.

PRISTANDA

Curat moflujii!

TIPĂTESCU

Las' că le dau eu voturi.

PRISTANDA

Da' să vedeți ce s-a-ntâmpat... coane Fănică. Din vorbă-n vorbă, Cațavencu zice: "Mă prinț cu d-voastră că o să voteze cu noi cine cu gândul nu gândiți, unul pe care contează bampirul - și acolo, pardon, tot bampir vă zicea - pe care contează bampirul ca pe Dumnezeu... și când l-om avea pe ala, i-avem pe toți... la ascultați scrisoarea asta"... și scoate o scrisorică din portofel... "la ascultați..." Diavolul de popă, n-are de lucru? Se scoală repede de la joc și zice: "Să mă-ngropi, sufletul meu, Năică, nu citi... stăi, s-o ascult și eu... să-mi aprinz numai țigara..." Și, coane Fănică, se scoală de la joc, aprinde chibritul, trage din țigară și vine să arunce chibritul aprins pe fereastră drept în ochii mei... Mă trag înapoi, alunec de pe uluci și caz pe maidan, peste un dobitoc, care pesemne trece ori șede lângă uluci. Dobitocul începe să strige, toți din casă sar năvală la fereastră; eu, cum căzusem, mă ridic degrabă, o iau pituliș pe lângă uluci și intru în curtea primăriei.

TIPĂTESCU

(interesându-se de povestire)

Ei?

PRISTANDA

M-am mai întors eu, dar închiseseră ferestrele și lăsaseră perdelele.

TIPĂTESCU

Cine să fie? Ce scrisoare? Nu pricep... Ghiță, eu trebuie să mă duc la dejun, să nu fac pe nenea Zaharia și pe Zoe să m-aștepte. Ei nu dejunează fără mine, și nenea Zaharia nu iese înainte de dejun. Și mai ales cum e Zoe nerăbdătoare...

PRISTANDA

Ce-mi ordonați, coane Fănică?

TIPĂTESCU

Să-mi afli ce scrisoare e aia și de cine e vorba.

PRISTANDA

Ascult, coane Fănică.

TIPĂTESCU

Dacă s-ar putea să punem mâna și pe firul ăsta, - nu doar că mi-e teamă de intrigile proaste ale lui Cațavencu, - dar n-ar fi rău să-l dezarmăm cu desăvârșire, și-apoi să-l lucrăm pe onorabilul!

PRISTANDA

Curat să-l lucrăm!

TIPĂTESCU

Stăi un minut până să-mi schimb haina; ieșim împreună; am să-ți mai spun ceva.

PRISTANDA

Stau, coane Fănică.

(Tipătescu iese în stânga.)

SCENA II

PRISTANDA

(singur)

Grea misie, misia de polițai... Și conul Fănică cu coana Joițica mai stau să-mi numere steagurile... Tot vorba bieteii neveste, zice: "Ghiță, Ghiță, pupă-l în bot și-i papă tot, că sătulul nu crede la îl flămând..." Zic: curat! De-o pildă, conul Fănică: moșia moșie, funcția funcție, coana Joițica, coana Joițica: trai, neneaco, cu banii lui Trahanache... *(luându-și seama)* babachii... Da' eu, unde? Famelie mare, renumerație după buget mică. *(șase în fund pe un scaun la o parte.)*

SCENA III

ZAHARIA TRAHANACHE, GHIȚĂ PRISTANDA, apoi TIPĂTESCU și ZOE

TRAHANACHE

(intră prin fund, fără să ia seama la Ghiță, care se ridică răpede la intrare. Trahanache e mișcat)

A! Ce coruptă soțietate!... Nu mai e moral, nu mai sunt prințipuri, nu mai e nimic: enteresul și iar enteresul... Bine zice fiu-meu de la facultate alaltăieri în scrisoare: vezi, tânăr tânăr, dar cop, serios băiat! Zice: "Tatițo, unde nu e moral, acolo e corupție, și o soțietate fără prințipuri, va să zică că nu le are!"... Auzi d-ta mișelie, infamie. *(vede pe Ghiță.)* Aici era Ghiță? *(se stăpânește.)*

PRISTANDA

Aici, sărut mâna, coane Zahario.

TRAHANACHE

Fănică a ieșit?

PRISTANDA

Ba nu, coane Zahario, vine numaidecât momental, e dincolo... A! Iată conul Fănică.

TIPĂTESCU

(cu pălăria și haina de oraș vine din stânga, e surprins la vederea lui Zaharia)

Neica Zaharia! Cum se poate? Ai ieșit înainte de dejun? Ce e?

TRAHANACHE

E comedie, mare comedie, Fănică, stăi să-ți spui. *(îi face semn să expedieze pe Pristanda.)*

PRISTANDA

(răpede)

Mai aveți ceva să-mi ordonați, coane Fănică?

TIPĂTESCU

Nu... Nu uiți de ce-am vorbit. Trebuie să avem dezlegarea istoriei cât mai degrabă.

PRISTANDA

Ascult.

TIPĂTESCU

Nene Zahario, e lung ce ai să-mi spui? Nu mi-o poți spune la dejun?

TRAHANACHE

Ai puținică răbdare... Nu trebuie să știe Joițica... E comedie mare, Fănică. (*șede pe canapea, cu spatele spre fund.*)

TIPĂTESCU

(uitându-se la ceas)

Atuncea treci, Ghiță, pe la nenea Zaharia p-acasă și lasă-i vorbă coanei Joițichii - nu-i așa, nene Zahario? - Să fie așa de bună să nu se supere dacă om întârzie de la dejun... avem ceva politică de vorbit între bărbați.

PRISTANDA

Ascult, coane Fănică. (*Pristanda pleacă spre fund. Tipătescu se întoarce spre Trahanache și coboară. Când Pristanda vrea să iasă prin fund, ușa din dreapta se deschide puțin, Zoe scoate capul, cheamă pe Pristanda: "Pst! Pst! și închide repede ușa. Tipătescu se întoarce și îl vede pe Pristanda lângă ușa din dreapta.*)

TIPĂTESCU

'Ai? Un' te duci?

PRISTANDA

(făcându-i semn să tacă și arătându-i pe Trahanache)

Unde mi-ați ordonat.

TIPĂTESCU

(fără a înțelege)

De ce nu ieși prin față?

PRISTANDA

(urmându-și jocul)

Da, prin față... (*se-ntoarce spre ușa din fund. Tipătescu se-ntoarce iar spre Trahanache. Jocul Zorii se repetă. Fănică se-ntoarce iar. Ghiță, care este iar lângă ușa din dreapta, iese năvală pe acolo. Tipătescu, dând din umeri, fără să-nțeleagă, se coboară să șază pe fotoliu, lângă Trahanache.*)

SCENA IV

TIPĂTESCU, TRAHANACHE

TIPĂTESCU

Ei! Neică Zahario, ce e? Ia spune, te văz cam schimbat!...

TRAHANACHE

Ai puținică răbdare, să vezi... Azi-dimineață, pe la opt și jumătate, intră feciorul în odaie, - nici nu-mi băusem cafeaua, - îmi dă un răvășel și-mi zice că așteaptă răspuns... De la cine era răvășelul?

TIPĂTESCU

De la cine?

TRAHANACHE

De la onorabilul d. Nae Cațavencu.

TIPĂTESCU

De la Cațavencu?

TRAHANACHE

Zic: ce are a face Cațavencu cu mine și eu cu Cațavencu, nici în clin, nici în mânăci, ba chiar putem zice, dacă considerăm după prințipuri, dinpotrivă.

TIPĂTESCU

Firește... Ei?

TRAHANACHE

Stăi, să vezi. (*scoate un răvășel din buzunar și-l dă lui Tipătescu.*)

TIPĂTESCU

(luând răvășelul și citind)

"Venerabilul d. Zaharia Trahanache, prezident al Comitetului permanent, al Comitetului școlar, al Comitetului electoral, al Comițiului agricol și al altor comitete și comiție... Loco. (*scoate hârtia din plic.*) Venerabile domn, în interesul onoarii d-voastre de cetățean și de tată de familie, vă rugăm să treceți astăzi între orele 9 jum. și 10Îa.m. pe la biuroul ziarului «Răcnetul Carpaților» și sediul Societății Enciclopedice-Cooperative «Aurora Economică Română» unde vi se va comunica un document de cea mai mare importanță pentru d-voastră... Al d-voastre devotat, Cațavencu, director-proprietar al ziarului «Răcnetul Carpaților», prezident fundator al Societății Enciclopedice-Cooperative «Aurora Economică Română»..." Ei? Ce document?

TRAHANACHE

Ai puținică răbdare! Să vezi... M-am gândit: să nu mă duc... să mă duc... să nu mă duc... ia, numai de curiozitate, să mă duc, să văz ce moft mai e și ăsta. Mă îmbrac degrabă, Fănică, și mă duc.

TIPĂTESCU

La Cațavencu?

TRAHANACHE

Stăi, să vezi... la Cațavencu. - Cum intru se scoală cu respect și mă poștește pe fotel. "Venerabile"-n sus, "venerabile"n jos. "Îmi pare rău, că ne-am răcit împreună, zice el, că eu totdeauna am ținut la d-ta ca la capul județului nostru..." și în sfârșit o sumă de delicatețuri... Eu serios, zic: "Stimabile, m-ai chemat să-mi arăți un document, arată documentul!" Zice: "Mi-e teamă, zice, că o să fie o lovitură dureroasă pentru d-ta, și ar fi trebuit să te pregătesc mai dinainte, d-ta un bărbat așa de, și așa de..." și iar delicatețuri. Zic iar: "Stimabile, ai puținică răbdare, documentul"... El iar: "...că de, damele..." Să vezi unde vrea să m-aducă mișelul!... Biata Joițica! Să nu cumva să-i spui, să nu care cumva să afle! Cum e ea simțitoare!...

TIPĂTESCU

Ce! A cutezat? Mizerabilul (*se ridică turburat.*)

TRAHANACHE

(oprindu-l)

Stăi, să vezi! "...că de, damele, zice, nu înțeleg totdeauna meritele și calitățile morale ale bărbatului, și respectul care va să zică, ce trebuie să-i poarte..." În sfârșit (*Tipătescu fierbe*) ce s-o mai lungesc degeaba! După ce-i pui piciorul în prag și-i zic: "la ascultă, stimabile, ai puținică răbdare: documentul!" vede mișelul că n-are încotro, și-mi scoate o scrisorică... Ghiți a cui și către bine?

TIPĂTESCU

(de abia stăpânindu-și emoția)

A cui? A cui, nene Zahario?

TRAHANACHE

Stăi să vezi. (*răspicat și râzând.*) A ta cătră nevastă-mea, cătră Joițica! Scrisoare de amor în toată regula... 'Ai? Ce zici d-ta de asta?

TIPĂTESCU

(turburat rău)

Nu se poate, nu se poate!

TRAHANACHE

Am citit-o de zece ori poate: o știu pe dinafară! Ascultă: "Scumpa mea Zoe, venerabilul (adică eu) merge deseară la întrunire (întrunirea de alaltăieri seara). - Eu (adică tu) trebuie să stau acasă, pentru că aștept depeși de la București, la care trebuie să răspunz pe dată; poate chiar să mă cheme ministrul la telegraf. Nu mă aștepta, prin urmare, și vino tu (adică nevastă-mea, Joițica),

la cocoșelul tău (adică tu) care te adoră, ca totdeauna, și te sărută de o mie de ori, Fănică..."
(*privește lung pe Tipătescu, care e în culmea agitației.*)

TIPĂTESCU

(plimbându-se înfuriat)

Nu se poate! O să-i rup oasele mizerabilului!... Nu se poate!

TRAHANACHE

(placid)

Firește că nu se poate; dar ți-ai fi închipuit așa mișelie... (*cu candoare.*) Bine frate, înțeleg plastografie, până unde se poate, dar până aci nu înțeleg... Ei, Fănică, să vezi imitație de scrisoare! Să zici și tu că e a ta, dar să juri, nu altceva, să juri! (*oprindu-se și privind pe Tipătescu, care se plimbă cu pumnii încleștați; cu mirare și ciudă.*) Uite-te la el cum se turbură! Lasă, omule, zi-i mișel și pace! Ce te aprinzi așa? Așa e lumea, n-ai ce-i face n-avem s-o schimbăm noi. Cine-și poate închipui până unde poate merge mișelia omului!

TIPĂTESCU

(același joc)

Mizerabilul!

TRAHANACHE

Măi omule, ai puținică răbdare, zi-i ce i-am zis eu: "Ești tare, stimabile, la machiaverlicuri, tare, n-am ce să zic; dar nu ți-ai găsit omul..." Ei, dacă a văzut că nu i se trece cu mine, știi la ce-a ajuns? Mi-a spus că, dacă nu dau eu importanță lucrului, o să-i dea publicul, pentru că scrisoarea o să se publice duminică la gazată și o să fie pusă în cercevea, ca s-o vază oricine-o pofti.

TIPĂTESCU

(turbat)

Îl împușc! Îi dau foc! trebuie să mi-l aducă aci numaidecât, viu ori mort, cu scrisoarea. (*se răpede în fund.*) Ghiță! Ghiță! Să vie polițaiul!

TRAHANACHE

(după el până în fund)

Ai puținică. (*întorcându-se singur în scenă.*) E iute! n-are cumpăt. Aminteri bun băiat, deștept, cu carte, dar iute, nu face pentru un prefect. Într-o soțietate fără moral și fără prințip... trebuie să ai și puținică diplomație!

TIPĂTESCU

(întorcându-se din fund)

Infamul! Canalia!

TRAHANACHE

Ei, astâmpără-te omule, și lasă odată mofturile, avem lucruri mai serioase de vorbit. Deseară e întrunire. S-a hotărât? Punem candidaturalui Farfuridi? Ce facem? - Deseară, am aflat că dăscălimea cu Cațavencu și cu toți ai lor vor să facă scandal. Trebuie să-i spunem lui Ghiță să îngrijească. Mișelul de Cațavencu o să ia deseară cuvântul ca să ne combată...

TIPĂTESCU

(fierbând mereu)

Nu te teme, nene Zahario, deseară d. Cațavencu nu o să fie la întrunire, o să fie în altă parte - la păstrare.

TRAHANACHE

'Aide, mergi la dejun?

TIPĂTESCU

Nu, neică Zahario, mulțumim, am treabă. Du-te dumneata singur; sărutări de mâini coanii Joițichii.

TRAHANACHE

Bine, dar la prânz desigur. Deseară eu mă duc la întrunire, trebuie să stai cu Joița, i-e urât singură. După întrunire avem preferanță...

TIPĂTESCU

(amețit)

Da, neică Zahario.

TRAHANACHE

La revedere, Fănică.

TIPĂTESCU

La revedere, neică Zahario...

TRAHANACHE

(mergând spre ușe, condus de Tipătescu)

Și nu te mai turbura, neică, pentru fitece mișelie. Nu vezi tu cum e lumea noastră? Într-o soțietate fără moral și fără prințip, nu merge s-o iei cu iuțeală, trebuie să ai (*cu fineță*) puținică răbdare... (*iese în fund.*)

SCENA V

TIPĂTESCU, apoi ZOE

TIPĂTESCU

(vine amețit și-mpleticindu-se din fund și cade pe un scaun cu capul în mâni)

Ce să fac? Ce să fac? Și numai vine Ghiță!...

ZOE

(ieșind din dreapta misterios și coborând repede lângă el)

Fănică! Fănică!

TIPĂTESCU

(ridicându-se iute)

Zoe!... Știi?

ZOE

(dezolată)

Știu! Sunt nenorocită, Fănică. Știu... am fost dincolo în odaie, am intrat pe scărișica din dos... Am venit numaidecât după Zaharia. N-am avut curaj să dau ochii cu el, măcar că nu crede... Am auzit tot, tot, tot. Sunt nenorocită, Fănică... Când a plecat Ghiță, l-am chemat dincolo (*Tip[ătescu] înțelege*), i-am spus tot: numai el ne poate scăpa.

TIPĂTESCU

De unde aflaseși?

ZOE

Eu am știut numaidecât după Zaharia... Uite!... (*îi dă o scrisoare. Scena aceasta se face cu multă nervozitate.*)

TIPĂTESCU

(citind)

"Stimabilă doamnă, la redacția noastră se află un document iscălit de amabilul nostru prefect și adresat d-voastre. Acest document vi s-ar putea ceda în schimbul unui sprijin pe lângă amabilul în cestiune. Binevoiți dar a trece îndată pe la biuroul nostru, spre a regula această afacere într-un chip mulțumitor pentru amândouă părțile..." - (*cu desperare.*) Cum? Cum? Când ai pierdut biletul, Zoe?

ZOE

(înecată)

Nu știu... alaltăieri sera, când am plecat de la tine, îl aveam; când am ajuns acasă, nu știu dacă-l mai aveam; poate să fi scos batista pe drum și mi-a căzut scrisoarea: le aveam tot într-un buzunar!

TIPĂTESCU

A! Ce nenorocire!

ZOE

M-am dus la Cașavencu... de la el veneam acuma. Mi-a propus să-mi dea înapoi scrisoarea, cu condiție să-i asigurăm alegerea. Aminteri, publică scrisoarea poimăine...

TIPĂTESCU

(în prada agitației)

Lupta este disperată. Vrea să ne omoare, trebuie să-l omorâm!... Și nu mai vine Ghiță...

ZOE

Pe Ghiță l-am trimes eu la Cațavencu, să-i cumpere scrisoarea cu orice preț.

TIPĂTESCU

Care va să zică Ghiță e acolo?

ZOE

Desigur. (*se aude zgomot.*)

TIPĂTESCU

El trebuie să fie... (*se răpede la ușa din fund, o deschide și se trage iute înapoi.*) A! Ascunde-te... degrabă. (*o duce repede și ies amândoi prin stânga.*)

SCENA VI

FARFURIDI, BRÂNZOVENESCU, intrând misterios din fund; apoi TIPĂTESCU din stânga

BRÂNZOVENESCU

Poate să nu fie tocmai așa; poate că e o manoperă... o manoperă grosolană, ca să intimideze pe câțiva nehotărâți...

FARFURIDI

(cu intenție fină)

Pe venerabilul d. Trahanache l-am văzut intrând la Cațavencu, astăzi pe la zece, când mă duceam în târg... Eu, am n-am să-ntâlnesc pe cineva, la zece fix mă duc la târg...

BRÂNZOVENESCU

Ei!

FARFURIDI

Pe respectabila madam Trahanache am văzut-o ieșind de la Cațavencu tot astăzi pe la unsprezece, când mă-ntorceam din târg... Eu, am n-am clienți acasă, la unsprezece fix mă-ntorc din târg...

BRÂNZOVENESCU

Nu-nțeleg.

FARFURIDI

Cum nu-nțelegi? La unsprezece fix...

BRÂNZOVENESCU

Nu frate, nu-nțeleg daraverile astea cu opoziția! Tu ai văzut pe Trahanache întâi, pe urmă pe madam Trahanache, și eu adineaori am văzut pe polițaiul, pe Ghiță, intrând la Cațavencu...

FARFURIDI

(cu intenție)

BRÂNZOVENESCU

(cu îndoială)

Să fie trădare la mijloc? 'Ai?

FARFURIDI

Eu merg și mai departe și zic: trădare să fie, dacă o cer interesele partidului, dar s-o știm și noi!...

BRÂNZOVENESCU

Prefectul trebuie să ne dea cheia comediei ăștia... Iacătă-l...

TIPĂTESCU

(venind din stânga turburat și dându-și aer silit de degajare)

Salutare, salutare, stimabile!

BRÂNZOVENESCU

(aparte)

E galben!

FARFURIDI

(aparte)

Ce roșu s-a făcut. (*tare.*) Salutare, salutare, onorabile...

TIPĂTESCU

(oferindu-le locuri)

la poftiți, ia poftiți, mă rog.

BRÂNZOVENESCU

Mulțumim, mulțumim, stimabile, dar ne cam grăbim: sunt douăsprece trecute.

FARFURIDI

Și eu, am n-am înfățișare, la douăsprece trecute fix mă duc la tribunal...

BRÂNZOVENESCU

Uite de ce e vorba, stimabile, să fim scurți. Prin târg... se spune...

FARFURIDI

Adică, dă-mi voie, să fim expliți; mie îmi place să pun punctele pe i... Se aude...

BRÂNZOVENESCU

Se aude... cum că partidul nostru dă la colegiul II ajutor lui Cațavencu...

TIPĂTESCU

(mișcat)

Care partid? Care Cațavencu?

BRÂNZOVENESCU

Cum care partid?

FARFURIDI

Adică partidul nostru: madam Trahanache, dumneata, nenea Zaharia, noi și ai noștri... să ducem pe brațe pe d. Cațavencu.

TIPĂTESCU

Și cine spune asta? (*râde silit.*)

BRÂNZOVENESCU

Nu râde, stimabile, nu râde; a început să se vorbească...

FARFURIDI

Și de!... Ce să zicem! Lumea are pentru ce să intre la bănuieli.

BRÂNZOVENESCU

D. Trahanache la vizită la d. Cațavencu...

TIPĂTESCU

Ei?

FARFURIDI

Madam Trahanache la vizită la d. Cațavencu...

TIPĂTESCU

Ei?

BRÂNZOVENESCU

D. Ghiță polițaiul la vizită la d. Cațavencu...

FARFURIDI

De unde și până unde?

BRÂNZOVENESCU

Noi, ce să zicem - ne temem de ce spune lumea...

TIPĂTESCU

(nervos)

Ei, ce spune lumea?

FARFURIDI

Vrei să vorbesc curat și deslușit, stimabile? Ne temem de trădare... Na!

TIPĂTESCU

(după ce s-a întors când la unul când la altul, supărat cătră Farfuridi)

Amice, d-le Farfuride, nu ți se pare d-tale că te faci mai catolic decât Papa?

FARFURIDI

Da, când e vorba de prințipuri, stimabile, da, mă faci, adică nu, nu mă fac, sunt când e vorba de asta, sunt mai catolic decât Papa...

TIPĂTESCU

(supărat)

Domnilor, nu primesc acasă la mine astfel de observații, pe care, dați-mi voie să vă spui, le consider ca niște insulte...

FARFURIDI

Să nu ne iuțim, stimabile...

TIPĂTESCU

Cum să nu mă iuțesc, onorabile? D-voastră veniți la mine acasă, la mine, care mi-am sacrificat cariera și am rămas între d-voastră, ca să vă organizez partidul -căci fără mine, trebuie să mărturisiți, că d-voastră n-ați fi putut niciodată să fiți un partid -d-voastră veniți la mine acasă să mă numiți pe față trădător... A! asta nu pot să v-o permit...

BRÂNZOVENESCU

(scoțând o hârtie din buzunar)

Mă rog, iată ce se împarte acum prin târg, din partea lui d. Cațavencu... E tipărit, stimabile!

TIPĂTESCU

(mișcat, îi smulge hârtia)

Tipărit?

FARFURIDI

(smulgându-i-o el)

Da, tipărit, dă-mi voie... (*citește.*) "Dăm ca pozitivă știrea cum că desigur candidatura amicului nostru politic d. *Cațavencu*, prezidentul grupului independent, este pusă la adăpost de orice loviri din partea administrației. *Din contra*, avem cuvinte *puternice* pentru a crede că *atât* bătrânul și venerabilul d. Trahanache, prezidentul Comitetului electoral, cât și *junele și onorabilul* nostru prefect, ar fi convinși *în fine* că în împrejurările prin care trece țara, județul nostru nu poate fi mai bine reprezentat decât de un bărbat independent ca amicul nostru d. *Ca-ța-ven-cu*... D. Cațavencu va lua cuvântul la întrunirea de deseară... Comitetul grupului independent." (*vorbit.*)... Aud?

TIPĂTESCU

(aparte)

Nu mai rămâne nici o clipă de pierdut. (*tare.*) Domnilor, vă rog, niște afaceri importante mă cheamă numaidecât la telegraf... Mă scuzați... dar... (*merge la o masă și trage clopoțelul, apoi iese în fund.*)

BRÂNZOVENESCU

Așa scurt?

FARFURIDI

Adică, cum am zice, poftiți pe ușe afară... Bine?

TIPĂTESCU

(apare în fund cu un fecior)

Unde e Ghiță?

FECIORUL

L-am căutat în tot târgul, coane Fănică, nu e. (*vorbesc încet în fund.*)

BRÂNZOVENESCU

(care a vorbit încet cu Farfuridi)

'Aide la Trahanache... Aici am aflat tot... 'Aide...

FARFURIDI

Brânzovenescule, mi-e frică de trădare... Câte ceasuri sunt?

BRÂNZOVENESCU

Douăsprece trecute...

FARFURIDI

Douăsprece trecute?... Eu, la douăsprece trecute fix...

TIPĂTESCU

(coborând între ei)

Astfel dar, d-lor...

BRÂNZOVENESCU

Ne ducem, ne ducem, stimabile, nu voim să facem deranj...

FARFURIDI

(grav)

Ne ducem, dar gândește-te stimabile, că suntem membrii aceluiași partid... Cum ziceam adineaori amicului Brânzovenescu: trădare să fie (*cu oarecare emoție*) dacă cer interesele partidului, dar s-o știm și noi... De aceea eu totdeauna am repetat cu străbunii noștri, cu Mihai Bravul și Ștefan cel Mare: iubesc trădarea (*cu intenție*), dar urăsc pe trădători... (*schimbând tonul, cu dezinvoltură.*)
Salutare, salutare, stimabile!...

BRÂNZOVENESCU

(asemenea)

Salutare!...

TIPĂTESCU

(închizând ușa după ei, grozav de plictisit)

A! (*coboară.*)

SCENA VII

TIPĂTESCU, ZOE apoi CETĂȚEANUL TURMENTAT

ZOE

(ieșind din stânga repede)

S-a dus?... Ai văzut, Fănică? Ai auzit? Și Ghiță nu mai vine... Fănică, Fănică, ne amenință o nenorocire grozavă...

TIPĂTESCU

Taci! Vine cineva. E Ghiță desigur. (*se repede la ușa din fund prin care apare Cetățeanul turmentat.*)

CETĂȚEANUL

(șovăind)

Sluga! (*în tot jocul sughite și șovăie.*)

ZOE

Cine e ăsta?

TIPĂTESCU

Ce poftești d-ta?

CETĂȚEANUL

Eu?... (*sughite.*) Eu sunt alegător...

TIPĂTESCU

(nervos)

Cum te cheamă?

CETĂȚEANUL

Cum mă cheamă? Ce trebuie să spui cum mă cheamă... vorba e, sunt alegător? (*șovăie.*)

ZOE

E turmentat?

TIPĂTESCU

Dracul să-l ia! Nu e nimeni afară: lasă să-mi intre aici toți nebunii, toți bețivii... 'Aide, ieși!

CETĂȚEANUL

Nu sunt turmentat... (*zâmbind*) coană Joițico... Las' că ne cunoaștem... Mă cunoaște conul Zaharia de la 11 februarie... Nu e vorba, ținem de d. Nae Cațavencu... e din Soțietate... dar vorba e, eu alegător... eu... (*sughite*) apropiatar, eu pentru cine votez? (*sughite*) D-aia am venit. (*șovăie.*)

ZOE

Trimite-l, Fănică, dă-i drumul... e amețit de tot...

TIPĂTESCU

(luându-l cu binișorul)

Fii bun, cetățene, du-te. Aldată mai vorbim.

CETĂȚEANUL

Dar ce să vorbim aldată?

ZOE

A!

CETĂȚEANUL

Acu ce treabă avem?... Nu vă uitați la mine că sunt așa de... Am făcut-o de oaie de tot. Să vezi d-ta cum de a devenit la băutura... (*sughite*) că a fost lată de tot...

TIPĂTESCU

(necăjit)

Fii bun, omule, și-nțelege. (*vrea să-l apuce.*)

CETĂȚEANUL

Eu am găsit (*sughite*) o scrisoare...

TIPĂTESCU și ZOE

O scrisoare!

CETĂȚEANUL

Da. (*cătră Tip[ătescu].*) A d-tale cătră coana Joițica... Am găsit-o alaltăieri seara pe drum, când ieșeam de la întrunire... Fă-ți idee (*sughită*) de alaltăieri seara până azi-dimineață s-o duci într-un chef!...

TIPĂTESCU

(răpezindu-se și apucându-l cu amândouă mâinile de gât)

Mizerabile!

CETĂȚEANUL

Nu mă zgudui (*sughite*) că amețesc...

ZOE

Lasă-l, Fănică, să vedem.

CETĂȚEANUL

Lăsați-mă să vedeți. Când am găsit-o, de curiozitate am deschis-o și m-am dus sub un felinar, s-o citesc. N-apucasem s-o isprăvesc bine... și haț! Pe la spate, d. Cațavencu dă să mi-o ia.

TIPĂTESCU

Și (*desperat*) ți-a luat-o?

ZOE

(același joc)

Ți-a luat-o?

CETĂȚEANUL

Aș! Am băgat-o în buzunar. Zice d. Nae: "Așa? Facei parte din Soțietatea noastră și primești scrisori de la prefectul, cetățene, bravos!" - Zic: (*sughite*) Aș! De la prefectul! - Zice: "I-am cunoscut slova... la arată-mi-o. -Doamne păzește!" Ba că dă-mi-o, ba că nu ți-o dau, din vorbă-n vorbă, tura-vura, ne-am abătut pe la o țuică... una-două-trei... pe urmă dă-i cu bere, dă-i cu vin, dă-i cu vin, dă-i cu bere... A făcut cinste d. Nae... I-am băut... oo! L-am băut!

ZOE

Dar scrisoarea?

TIPĂTESCU

Scrisoarea (*se repede la el strigând*), unde e scrisoarea?

CETĂȚEANUL

Nu striga (*sughite*) că amețesc!... O am la mine scrisoarea. (*amândoi îl ascultă și-l privesc cu îndoială și nerăbdare nervoasă.*) Da.

ZOE și TIPĂTESCU

S-ar putea!

CETĂȚEANUL

Da... o am lamine. (*căutându-se prin buzunare*). Ehei! D. Nae zicea că-mi dă zece poli pe ea; zic: nu trebuie, onorabile, parale... slava Domnului... apropitar sunt (*sughite*), alegător... (*sughite și se caută mereu.*) Vorba e... eu (*sughite*), eu pentru cine votez? (*se oprește din căutat și cu simplitate.*) Am pierdut-o! (*se mai caută, apoi cu hotărâre.*) Am pierdut-o!

TIPĂTESCU

A!

ZOE

Ți-a furat-o Cațavencu!

CETĂȚEANUL

Adică d. Nae. Se prea poate... că am și dormit... Vezi d-ta (*Zoe și Tipătescu își frâng mâinile*) fă-ți
idee... dă-i cu bere... dă-i cu vin... dă-i cu vin... dă-i cu...

TIPĂTESCU

(apucându-l și zguduindu-l)

Mizerabile! Ce ai făcut?

CETĂȚEANUL

(căzând pe un scaun)

Nu mă zgudui!

SCENA VIII

ACEIAȘI - GHIȚĂ PRISTANDA

PRISTANDA

(intră gâfâind într-un suflet, prin fund)

Coane Fănică! Coană Joițico!

TIPĂTESCU și ZOE

Ghiță!

PRISTANDA

Vine! Vine conul Zaharia!

CETĂȚEANUL

(pufnind)

Conul Zaharia?... Nu mai spune (*sughite*) că amețesc...

TIPĂTESCU

(lui Pristanda, arătând pe Cetățeanul turmentat)

Ia-l pe nenorocitul ăsta, și...

ZOE

Și dă-i drumul prin dos, pe scara a mică.

PRISTANDA

(ridicând pe Cetățeanul turmentat)

'Aide, cetățene! (*îl împinge spre dreapta.*)

CETĂȚEANUL

Nu mă-mpinge (*sughite*) că amețesc.

PRISTANDA

(același joc)

'Aide!

CETĂȚEANUL

Vorba e... eu pentru cine votez?...

PRISTANDA

'Aide!

CETĂȚEANUL

Nu mă-mpinge (*sughite*) că amețesc. (*iese, împins de Pristanda.*)

SCENA IX

ZOE, TIPĂTESCU, apoi GHIȚĂ PRISTANDA și TRAHANACHE

TIPĂTESCU

(răpede Zoi)

De Zaharia nu avem teamă: știe tot, dar nu crede nimica... N-ai auzit?

ZOE

Fănică! Fănică! (*Ghiță intră din dreapta.*) Ce-ai făcut, Ghiță? Ai fost la Cațavencu?

PRISTANDA

Am fost, coană Joițico... Se lasă greu, greu de tot: ori o mie de poli, ori deputăția...

TIPĂTESCU

Trebuie să punem mâna pe el. (*hotărât.*) Du-te Ghiță, ia jandarmi... viu ori mort, trebuie să mi-l aduci la poliție, acumă într-un moment...

ZOE

Fănică!...

TIPĂTESCU

Du-te.

PRISTANDA

Ascult! (*vrea să pornească spre fund, în momentul acesta intră Trahanache cu aerul triumfător.*)

TRAHANACHE

L-am prins cu alta mai boacăna!

ZOE

(începând să se jelească și căzându-i ca leșinată în brațe)

Nene! Nene!

TRAHANACHE

Joițico! (*către Tip[ătescu].*) A aflat?

TIPĂTESCU

Știe tot!

TRAHANACHE

(îngrijind-o, după ce a pus-o cu ajutorul lui Pristanda pe fotoliu)

Bine, omule, nu ți-am zis să nu-i spui? O știam eu cât e de simțitoare! Iaca vezi! (*toți o îngrijesc.*)

Ei! Ți-am spus că l-am prins pe onorabilul cu alta mai boacăină... Ghiță, iute un pahar cu apă.
(*Ghiță iese în stânga.*)

TIPĂTESCU

(bătând în palmele Zoi)

Care onorabil?

TRAHANACHE

(același joc)

Ei, ai puțină răbdare... Cațavencu, de...

TIPĂTESCU

Cu ce alta?

TRAHANACHE

(bătând cu putere în palmele Joichiții)

Cu altă plastrografie... Ce plastograf!

PRISTANDA

(care a venit cu paharul cu apă)

Curat plastograf!

(Cortina cade)

ACTUL II

(Același salon)

SCENA I

TRAHANACHE, FARFURIDI și BRÂNZOVENESCU (stau împrejurul unei mese rotunde, studiind listele electorale; fiecare are câte un creion colorat în mână)

BRÂNZOVENESCU

Șaizeci și nouă cu roșu, buni,... unsprece cu albastru... ai lor...

FARFURIDI

Doisprezece...

TRAHANACHE

Ai puțintică răbdare... unu, doi, cinci... șapte... zece... unsprezece.

FARFURIDI

Doisprezece...

TRAHANACHE

Cu lenache Siripeanu.

BRÂNZOVENESCU

Nici nu mai are drept de vot, de cât și-a măritat fata... Nu i-a dat casele de zestre? Ei? Dacă votează, merge la pușcărie onorabilul.

TRAHANACHE

Ai puțintică răbdare... Da' dacă-l putem aduce să voteze cu noi?

FARFURIDI

Altă vorbă... Să voteze cu noi, e ușor; are procesul cu epitropia bisericii, săptămâna viitoare... dar să voteze cu noi? Adică cum să voteze cu noi?...

BRÂNZOVENESCU

Adică cum să voteze cu noi?

TRAHANACHE

Să voteze cu noi.

BRÂNZOVENESCU

Nu pricepi, neică Zahario, vorba noastră? Adică "noi", partidul nostru, pentru cine votăm noi, pentru cine lucrăm noi? Noi încă nu știm...

TRAHANACHE

Mă rog, aveți puțintică...

FARFURIDI

Nu știm...

TRAHANACHE

Mă rog, aveți...

FARFURIDI

Ba eu merg și mai departe și zic, cum ziceam lui amicul meu Brânzovenescu: mă tem de trădare...

TRAHANACHE

Cum de trădare?

BRÂNZOVENESCU

De-aia noi astăzi când am mirosit ceva cumva...

FARFURIDI

Ceva cumva...

TRAHANACHE

Ceva cumva?

BRÂNZOVENESCU

Dacă e ceva la mijloc...

FARFURIDI

Ceva la mijloc...

TRAHANACHE

Ceva la mijloc?

FARFURIDI

Da, așa, dacă e trădare, adică dacă o cer interesele partidului, fie.

BRÂNZOVENESCU

Dar cel puțin s-o știm și noi! (*Trahanache vrea să-i întrerupă, fără să izbutească.*)

FARFURIDI

Pentru că eu am zis-o cu străbunii noștri, cu Mircea cel Bătrân și cu Vlad Țepeș, neică Zahario: îmi place trădarea, dar...

TRAHANACHE

Mă rog, ai puținică...

BRÂNZOVENESCU

Ce răbdare, neică Zahario! Nu mai e vreme de așa lucru. Astă-seară e întrunire?

FARFURIDI

Mâine începe alegerea?

TRAHANACHE

Da...

FARFURIDI

Ei! Pentru cine votăm?

BRÂNZOVENESCU

Pentru cine votăm?

TRAHANACHE

Aveți puținică răbdare! Pentru cine ați mai votat și până acuma?

BRÂNZOVENESCU

Nu înțeleg.

FARFURIDI

Nici eu.

TRAHANACHE

Mă rog, ia să ne tălmăcim noi puțințel...

FARFURIDI

Să ne tălmăcim, da, să ne tălmăcim, asta o cerem și noi.

TRAHANACHE

Ce sunteți d-voastră, mă rog? Vagabonți de pe uliță? Nu... Zavragii? Nu... Căzuși? Nu... D-voastră, adică noi, suntem cetățeni, domnule, suntem onorabili... Mai ales noi trei suntem stâlpii puterii: proprietari, membrii Comitetului permanent, ai Comitetului electoral, ai Comitetului școlar, ai Comitetului pentru statua lui Traian, ai Comițiului agricol și ețetera. Noi votăm pentru candidatul pe care-l pune pe tapet partidul întreg... pentru că de la partidul întreg atârnă binele țării și de la binele țării atârnă binele nostru...

BRÂNZOVENESCU

Așa e...

FARFURIDI

Așa e, dar...

TRAHANACHE

Dar ce? Numele candidatului poate să fie al meu, al d-tale, ori al d-sale, după cum cer enteresurile partidului. Din moment în moment așteptăm să-l știm... Prefectul trebuie să vie; nu-l așteptăm să vie de la telegraf? Ei? Nu bate telegraful?... Bate; ce treabă alta are? Poate că acuma când noi vorbim, poate să fi și sosit numele... pe sârmă, stimabile... Da, pe sârmă, ce crezi d-ta?

FARFURIDI

Toate bune și frumoase cum le tălmăcești d-ta, neică Zahario, dar nouă... nouă ni e frică de trădare...

BRÂNZOVENESCU

Nu din partea d-tale...

FARFURIDI

Nu din a d-tale...

TRAHANACHE

Da' din a cui?

FARFURIDI

Din a cui, din a cui? Știi d-ta din a cui...

TRAHANACHE

Să n-am parte de Joița, dacă știi.

BRÂNZOVENESCU

Ei, stimabile, prea te faci chinez, dă-mi voie...

FARFURIDI

Știi ce, venerabile neică Zahario, ia să dăm noi mai bine cărțile pe față.

TRAHANACHE

Dă-le, neică, să vedem.

FARFURIDI

Ți-am spus că mi-e frică de trădare... Ei?

BRÂNZOVENESCU

Ei?

TRAHANACHE

Ei?

FARFURIDI

Ei? Ni-e frică din partea amicului.

TRAHANACHE

Care amic?

BRÂNZOVENESCU

Care amic, care amic? Știi d-ta...

TRAHANACHE

Să n-am parte de Joița, dacă știi.

FARFURIDI

Iar te faci chinez...

TRAHANACHE

Zău nu...

FARFURIDI

Din partea amicului... Fănică...

TRAHANACHE

(surprins)

Ce?

BRÂNZOVENESCU

Din partea prefectului.

TRAHANACHE

(încruntat)

Cum?

FARFURIDI

(scurt)

Nouă ni-e frică... de! Că-și dă coatele cu Cațavencu...

TRAHANACHE

(urmează jocul crescendo)

Cu Cațavencu?

FARFURIDI

Cu moftologul...

BRÂNZOVENESCU

Cu nihilistul...

TRAHANACHE

(de abia stăpânindu-și indignarea)

Cu Cațavencu? Trădare? Fănică trădător! Ei bravos! Ei! Asta mi-a plăcut! Ei! Nu m-așteptam! Ei!
Ne-am procopsit!

FARFURIDI

De! Noi...

BRÂNZOVENESCU

Ce ne-am zis...?

TRAHANACHE

(biruit din ce în ce mai mult de indignare)

Ai puținică răbdare, stimabile. Nu dau voie nimănui să-și permită, mă-nțelegi, să bănuiască măcar câtuși de puțin pe Fănică. Pentru mine, stimabile, mă-nțelegi, să vie cineva să-mi bănuiască nevasta, pe Joițica...

BRÂNZOVENESCU

Pe coana Joița, onorabile...

FARFURIDI

Îmi pare rău, neică Zahario, noi nu...

TRAHANACHE

(și mai indignat)

Ai puținică răbdare... zic: pentru mine să vie cineva să bănuiască pe Joița, ori pe amicul Fănică, totuna e... E un om cu care nu trăiesc de ieri de alaltăieri, trăiesc de opt ani, o jumătate de an după ce m-am însurat a doua oară. De opt ani trăim împreună ca frații, și nici un minut n-am găsit la omul ăsta măcar atitica rău... Credeți d-voastră că ar fi rămas el prefect aici și nu s-ar fi dus director la București, dacă nu stăruiam eu și cu Joița... și la dreptul vorbind, Joița a stăruit mai mult...

FARFURIDI

Ei! Se-nțelege, damele sunt mai ambițioase...

TRAHANACHE

(și mai indignat)

Ai puținică răbdare... Nu de ambiț că ni era prieten, - pentru enteresul partidului. Cine altul ar fi putut fi prefect al nostru?

FARFURIDI

S-ar mai fi găsit, poate.

TRAHANACHE

Să-mi dai voie să nu te crez. Un om endependent, care a făcut servicii partidului, județului, țării... și mie, ca amic, mi-a făcut și-mi face servicii, da!... Și să veniți d-voastră, tot din partid (*cu ton de mustrare aspră*) și să bănuți că... să vă pronunțați cu astfel de cuvinte neparlemantare... Îmi pare rău...

BRÂNZOVENESCU

În sfârșit, noi...

TRAHANACHE

Ai puținică răbdare... Îmi pare rău... (*indignat rău de tot.*) Care va să zică unde nu înțelegeți d-voastră politica, hop! Numaidecât trădare! Ne-am procopsit! Ce soțietate! Adevărat, bine zice fiu-meu de la facultate: unde nu e moral, acolo e corupție și o soțietate fără prințipuri, va să zică că nu le are. (*în culmea indignării.*) Trădare! Bravos! Fănică trădător! Frumos! (*pleacă.*) Salutare! Salutare, stimabile! (*iese foarte turburat prin fund.*)

SCENA II

FARFURIDI, BRÂNZOVENESCU (stau un minut privind unul la altul)

FARFURIDI

Ei!... ți-a plăcut venerabilul?

BRÂNZOVENESCU

E tare... tare de tot... Solid bărbat! Nu-i dăm de rostul secretului. Trebuie să mai așteptăm.

FARFURIDI

Să mai așteptăm? Până când să mai așteptăm?... Deseară, la sfârșitul întrunirii, parcă-l văz pe venerabilul că se scoală și trage clopoțelul: "Stimabililor, aveți puținică răbdare: Candidatul Comitetului nostru este onor. d. Nae Cațavencu..."

BRÂNZOVENESCU

Moftologul!

FARFURIDI

Nifilistul! - Și bravo-n sus, și bravo-n jos, și mâine și poimâine, nenea Ghiță polițaiul aleargă până- i iese limba de un cot și ți-l toarnă pe d. Cațavencu, care ne-a înjurat și ne-a batjocorit de atâta vreme pe toate tonurile, deputat la colegiul II... Și noi... să stăm cu mâinile în sân?... Peste poate!...

BRÂNZOVENESCU

Ce-o să faci? Te joc cu puterea?

FARFURIDI

Ce să fac?... Batem o depeșă la București, la Comitetul central, la minister, la gazete, scurt și cuprinzător: (*bătând cu pumnul drept în palma stângă, ca un telegrafist pe aparatul lui, sacadat, tot textul-proiect al depeșii*) "Trădare! Prefectul și oamenii lui trădează partidul pentru nifilistul Cațavencu, pe care vor să-l aleagă la colegiul II... Trădare! Trădare! De trei ori trădare!"

BRÂNZOVENESCU

(scurt)

E tare! prea tare! N-o iscălesc.

FARFURIDI

(cu tărie, impunător)

Trebuie să ai curaj ca mine! Trebuie s-o iscălești: o dăm anonimă!

BRÂNZOVENESCU

Așa da, o iscălesc!

FARFURIDI

O iscălim: "Mai mulți membri ai partidului"...

BRÂNZOVENESCU

Da' dacă ne cunoaște slova la telegraf?

FARFURIDI

Punem pe altcineva s-o scrie.

BRÂNZOVENESCU

Pe cine?

FARFURIDI

Trebuie să găsim pe cineva să ni-o dea la telegraf! 'Aide, Brânzovenescule.

BRÂNZOVENESCU

Numai să nu pățin ceva.

FARFURIDI

(impunător)

Trebuie să ai curaj: anonimă. Câte ceasuri sunt?

BRÂNZOVENESCU

Cinci.

FARFURIDI

'Aide degrab', între cinci și șase fix se-nchide telegraful... (*ies cu grabă.*)

SCENA III

GHIȚĂ PRISTANDA (singur, intră prin dreapta, e puțin mișcat)

O făcurăm și p-asta... și tot degeaba. Am pus mâna pe d. Cațavencu... Când am asmuțit băieții de l-a umflat, striga cât putea: "Protestez în numele Constituției! Asta e violare de domiciliu!" - Zic: "Curat violare de domiciliu! Da' umflați-l!" Și l-au umflat. L-am turnat la hârdăul lui Petrache. M-am întors cu birja acasă la el, am căutat prin toate colțișoarele, am ridicat dușamelele, am destupat urloaiile sobii, am scobit crăpăturile zidului: peste puțină să dau de scrisoare. M-am întors la poliție, l-am scotocit prin buzunare, peste tot: nu e și nu e. L-am amenințat că am poruncă de la conul Fănică să-l chinuiesc ca pe hoții de cai,... degeaba: nu spune decât numai și numai coanii Joițichii. O caut și nu o găsesc; acasă nu-i, aici nu e... A! Iacăt-o... Coană Joițico!

SCENA IV

PRISTANDA și ZOE

ZOE

(venind repede din fund)

Ghiță, bine că te găsesc.

PRISTANDA

Și eu vă căutam, coană Joițico...

ZOE

Ghiță, Ghiță, ce-am aflat? Ce ați făcut? Ați înnebunit? Adineaori, când ieșeam de-acasă, am aflat de la doctorul că te-ai dus cu jandarmii, ai călcat casa lui Cațavencu, l-ai luat pe sus și l-ai dus la poliție, la arest! Cum ai făcut asta?

PRISTANDA

Ordin verbal de la conul Fănică.

ZOE

Unde e Fănică?

PRISTANDA

Nu știu, îl caut și eu.

ZOE

Și pentru ce l-ați arestat pe Cațavencu?

PRISTANDA

Pentru ca să-i apucăm scrisoarea.

ZOE

Și ai apucat-o?

PRISTANDA

Nu, coană Joițico, după cât am căutat și pe dânsul și la el acasă, scrisoarea este ascunsă altundeva.

ZOE

Ghiță, m-ați nenorocit! Scrisoarea o să fie publicată mâine și ați făcut și scandal degeaba. Dăscălimea o să urmeze înainte cu gazeta și în lipsa lui... Ce-o să zică la București guvernul, când o afla că ați violat domiciliul lui Cațavencu și l-ați restat în ajunul alegerilor, după ce guvernul era asigurat că toate au să se petreacă cu bine și cu liniște?... Cum o să mai poată rămâne Fănică prefect?

PRISTANDA

Coană Joițico, am uitat să vă spui: după câte făgăduieli și amenințări i-am făcut lui Cațavencu, mi-a răspuns că în zadar mai stăruiesc și că la urma urmelor nici nu mai vrea să stea de vorbă cu nimini, dar cu nimini, decât numai cu d-voastră.

ZOE

Cu mine?... Du-te, Ghiță, du-te degrabă, dă-i drumul și roagă-l din partea mea să poftescă aici...
Îl aștept...

PRISTANDA

Numai dacă conul Fănică...

ZOE

Dacă ții la tine, dacă ții la familia ta, Ghiță...

PRISTANDA

Cum să nu țiiu, coană Joițică? Unsprece suflete!

ZOE

Du-te degrabă, într-un suflet, și să nu vii fără Cațavencu. Poartă-te bine cu el. Ia o birjă și vino-ntr-o clipă.

PRISTANDA

Ascult!

ZOE

Ai venit?

PRISTANDA

M-am dus!...

SCENA V

ZOE (singură)

(agitată, scoate gazeta și citește) "În numărul de mâine al foii noastre vom reproduce o interesantă scrisoare sentimentală a unui înalt personaj din localitate către o damă de mare influență. Originalul va sta la mine la dispoziția curioșilor, în biurul nostru de redacție. Atât pentru astăzi. A bon entendeur salut!..." Ce mai e de făcut?... *(se primblă agitată, apoi se oprește ca în fața unei inspirații.)* Trebuie să alegem pe Cațavencu. Nu mai încape vorbă, nu mai e vreme de stat la gânduri. Cu un mișel ca el, când ne ține la mână așa de bine, lupta ar fi o copilărie, o nebunie... Fănică... trebuie să se învoiască... trebuie... Ei! Ș-apoi! Mai la urmă Cațavencu poate fi tot așa de bun deputat ca oricare altul... Dar unde e Fănică? Unde poate să fie?...

SCENA VI

ZOE și TIPĂTESCU (venind din fund)

TIPĂTESCU

Zoe! Aici ești?

ZOE

Fănică!... Te așteptam... Ce ai făcut? Ai arestat pe Cațavencu. Te-ai gândit bine la ce ai făcut? Cum ți-a venit să faci una ca asta? Pentru ce ai făcut-o?

TIPĂTESCU

(nervos)

Pentru ce? Pentru ce? Tu mă întrebi pentru ce? Pentru nerozia care ai făcut-o tu, pentru ca să evit nenorocirea pe care ai cauzat-o tu din neglijență. Se poate atâta distracție! Atâta nebăgare de seamă! O scrisoare de amor s-o arunci în neștire într-un buzunar cu batista, și s-o pierzi ca și cum ai pierde o hârtie indiferentă, ca un afiș, după ce ai ieșit de la reprezentație... La atâta lipsă

de judecată, să-ți spui drept, nu m-așteptam! Ce Dumnezeu! Ești femeie în toată firea, nu mai ești copil. Atâta neglijență nu se pomenește nici în romane, nici într-o piesă de teatru.

ZOE

Judecă-mă, Fănică, judecă-mă... (*plânge.*) Da, așa e... am fost o copilă... am făcut o nerozie fără seamăn; dar acum trebuie îndreptată. Fănică, dacă mă iubești, dacă ai ținut tu la minemăcar un moment în viața ta, scapă-mă... scapă-mă de rușine! Tu ești bărbat, nu-ți pasă! Pentru tine, afișarea intrigii noastre n-ar fi o nenorocire... dar pentru mine... Fănică, gândește-te... gândește-te. (*plânge.*)

TIPĂTESCU

Tocmai de-aia m-am asigurat de persoana lui Cațavencu...

ZOE

În zadar, Fănică; Cațavencu poate muri astăzi, mâine gazeta lui tot o să publice scrisoarea noastră. Dumnezeule! Cum or să-și smulgă toți gazeta, cum or să mă sfâșie, cum or să râză!... O săptămână, o lună, un an de zile n-o să se mai vorbească decât de aventura asta... În orașelul ăsta, unde bărbații și femeile și copiii nu au altă petrecere decât bârfirea, fie chiar fără motiv... dar încă având motiv... și ce motiv, Fănică!... Ce vuiet! Ce scandal! Ce cronică infernală!... Și eu, Fănică, în timpul ăsta, ce să fac? Să mor? Să mor dacă voiești... Pentru că după asta nu o să mai pot trăi.

TIPĂTESCU

Atunci, dacă nu e altă scăpare... Zoe! Zoe! Mă iubești...

ZOE

Te iubesc, dar scapă-mă.

TIPĂTESCU

Să fugim împreună...

ZOE

(retrăgându-se)

Ești nebun? Dar Zaharia? Dar poziția ta? Dar scandalul și mai mare care s-ar aprinde pe urmele noastre?...

TIPĂTESCU

(descurajat)

Atunci nu ne mai rămâne nimica de făcut?

ZOE

Ba da!

TIPĂTESCU

Ce?

ZOE

Să sprijinim candidatura lui Cațavencu!

TIPĂTESCU

(sărind)

Peste puțință!

ZOE

Să-l alegem!

TIPĂTESCU

Niciodată.

ZOE

Trebuie.

TIPĂTESCU

O dată cu capul! Te gândești la ce spui? Iată pe ce depeșe am pus mâna adineaori, a adus-o la telegraf canalica care a găsit scrisoarea ta, bețivul de ieri. E o depeșe anonimă. Am oprit-o și am dat ordin la telegraf să nu mai expedieze nimica fără știrea mea; dar știu eu ce poate conține o depeșe cu cheie?... Iată: "Trădare! Prefectul și oamenii lui trădează partidul pentru nihilistul Cațavencu, pe care vor să-l aleagă la colegiul II. Trădare, trădare, de trei ori trădare... Mai mulți membri ai partidului..." ...Orice s-ar întâmpla, nu se poate să sprijinim pe mizerabilul, nu, nu, nu!... Spune-mi, să căutăm, să găsim alt mijloc?

ZOE

(zdrobită)

Alt mijloc nu văz,... alt mijloc nu este.

TIPĂTESCU

Atunci...

ZOE

Atunci... (*înecată*) lasă-mă, lasă-mă în nenorocire... lasă-mă să mor de rușine... Omoară-mă pe mine care te-am iubit, care am jertfit tot pentru tine... Iată unde m-ai adus! Iată cât plăteau jurămintele tale! M-ai adus la moarte - pentru că (*hotărâtă*) mă omor înainte de izbucnirea scandalului, astăzi, acuma, aici! - M-ai adus la moarte, și mă poți scăpa, și mă lași să mor... (*plânge.*)

TIPĂTESCU

Zoe! Zoe!

ZOE

Lasă-mă... Dacă ambiția ta, dacă nimicurile tale politice le pui mai presus de rușinea mea, de viața mea, lasă-mă! Să mor... (*plângând.*) Să mor cu siguranța că opt ani de zile m-ai amăgit în fiecare minută, că nu m-ai iubit niciodată... niciodată... niciodată...

TIPĂTESCU

Zoe! Să vedem, să ne mai gândim!

ZOE

Nu mai e vreme de gândit, Fănică! Fiecare minută care trece mă apropie de pieire... Trebuie să te hotărăști!

TIPĂTESCU

(în luptă cu el însuși)

Să mă hotărăsc! Să mă hotărăsc...

ZOE

(înecată)

Adineaori, în Lipscani, am aflat de arestarea lui Cațavencu. Am alergat ca o nebună la redacție. Iată ce foaie au scos comitetul lor. (*îi dă foaia, Tipătescu o citește încet.*) Înțelegeți la ce trebuie să ne așteptăm după arestarea lui.

TIPĂTESCU

Omul ăsta își joacă viața!

ZOE

Nu și-o joacă pe a lui, Fănică, o joacă pe a mea; pentru că încă o dată îți spui... din două una: ori tu mă iubești și eu trăiesc, și atunci lupta e peste putință cu Cațavencu - trebuie să-mi cedezi; ori nu, și atunci mor, și dacă mă lași să mor, după ce-oi muri poate să se-ntâmpile orice... (*zdrobită.*) Sunt horărâtă... (*revenindu-i deodată toată energia.*) Da, sunt hotărâtă, dar nu voi să mor până nu voi fi luptat cu toate împrejurările (*cu energie crescândă*) și am să lupt! și cu tine am să lupt, pentru că acuma tu ești piedica a mai grea, care mă oprește să-mi capăt iar liniștea!... Da, sunt hotărâtă, și trebuie să biruiesc tot, și pe tine... așa de hotărâtă sunt, încât adineaori am poruncit lui Ghiță să meargă să dea drumului lui Cațavencu și să-l poftască aici din partea mea....

TIPĂTESCU

Femeie nebună! Ce ai făcut?

ZOE

Am făcut ce am crezut că trebuie să fac. Dacă nu nu vrei să sprijini pe Cațavencu, dacă tu nu vrei să-l alegi, ca să mă scapi - atunci eu, care voi să scap, îl sprijin eu, îl aleg eu...

TIPĂTESCU

Cum?

ZOE

Da, îl aleg eu. Eu sunt pentru Cațavencu, bărbatul meu cu toate voturile lui trebuie să fie pentru Cațavencu. În sfârșit, cine luptă cu Cațavencu luptă cu mine... Aide, Fănică, luptă, zdrobește-mă, tu care ziceai că mă iubești! Să vedem! (*pleacă spre dreapta.*)

TIPĂTESCU

Zoe!

ZOE

Lasă-mă! (*iese.*)

TIPĂTESCU

(urmărind-o)

Zoe! Zoe! (*iese după ea. O clipă scena goală.*)

SCENA VII

GHIȚĂ PRISTANDA și CAȚAVENCU

PRISTANDA

(apărând în fund și făcând loc cu respect lui Cațavencu să treacă)

Poftiți, cocoane Nicule, poftiți... (*umilit*) și zău, să pardonați, în considerația misiei mele, care ordonă (*serios*) să fim scrofuloși la datorie. D-voastră știți mai bine ca mine... așa e polițaiul: tată să-ți fie -trebuie să-l ridici? Îl ridici! N-ai ce-i face: e misie. De aiai (*foarte rugător*) mă rog să pardonați...

CAȚAVENCU

Îmi pare rău, Ghiță, că mai stăruiești cu scuzele tale... Adică noi nu știm cum merge poliția? (*sentențios.*) Într-un stat constituțional un polițai nu e nici mai mult nici mai puțin decât un instrument!

PRISTANDA

Curat instrument!

CAȚAVENCU

Nu brațul care lovește, voința care ordonă e de vină... Eu chiar am scris un articol în privința asta. Nu știu dacă l-ați citit?

PRISTANDA

Trebuie să-l fi citit, coane Nicule; eu gazeta d-voastră o citesc ca Evanghelia totdeauna; că să nu vă uitați la mine... adică pentru misie... (*misterios*) altele am eu în sufletul meu, dar de! N-ai ce-i face: famelie mare, renumerație după buget mică...

CAȚAVENCU

Și în sfârșit, cum ar fi posibil martiriul, dacă n-ar exista călăul?

PRISTANDA

Curat, coane Nicule!

CAȚAVENCU

(schimbând tonul)

Cetățene, nu uita condiția cu care am venit aici! Am venit în casa prefectului, nu voi însă să dau ochii cu el, nu mă pot așa de ieftin compromite. Am venit chemat de doamna Trahanache, pe dânsa voi să văz.

PRISTANDA

Mai e vorbă, coane Nicule, pe coana Joițica, pe dumneei... conul Fănică nici nu e aicea... Poftiți, poftiți, ședeți, coane Nicule, mă duc să spui coanii Joițichii că ați venit... *(vrea să plece.)*

CAȚAVENCU

Poți să-i adaogi chiar că mă grăbesc să mă întorc în temnița unde m-a aruncat dizgrația dumneei.

PRISTANDA

Ascult. *(aparte.)* Mare pișicher! Strajnic prefect ar fi ăsta! *(iese aruncând priviri furișe de admirație către Cațavencu.)*

SCENA VIII

CAȚAVENCU

(singur)

În sfârșit, capitulează! Se putea altfel?... Iubitul, scumpul, venerabilul nenea Zaharia *(râde)* parcă-l auz deseară proclamându-mă candidat al colegiului. Sărmanul Farfuridi!... *(grav.)* Scopul scuză mijloacele, a zis nemuritorul Gambetta!... Amabilul Fănică trebuie să facă venin de moarte... atât mai bine pentru mine! Își pierde mințile, atât mai rău pentru el! Mă arestează, atât mai bine pentru mine! Coana Joițica, mai cuminte ca toți, mă cheamă, și eu, politicoș, iată-mă, gata să-i sărut mâna cu respect... Mă rog, n-ai ce-i face: mâna care-ți dă mandatul!... Dar... unde e coana Joițica?... nu văz pe coana Joițica... *(Se-ntoarce spre fund, apoi spre stânga, în fine spre dreapta. În momentul acesta apare Tipătescu în ușa din dreapta, unde stă un moment nemișcat. Gest de surpriză din partea lui Cațavencu. Aparte.)* Tipătescu! O preferam pe ea!

SCENA IX

CAȚAVENCU, TIPĂTESCU

TIPĂTESCU

(a apărut în dreapta cu aerul încruntat și pumnii încleștați, a stat în ușe, a mers apoi liniștit la ușa din fund, măsurând din ochi pe Cațavencu, și s-a oprit în fund un moment; aparte)

Ține-mă, Doamne!

CAȚAVENCU

(jenat)

Stimabile domn, scuzați-mă dacă v-ar părea că mă prezint la d-voastră astfel, într-un mod neregulat... Trebuie să vă spun că am fost adus aici din arest de polițaiul d-voastre, după ordinile... și nu m-șteptam să vă întâlnesc...

TIPĂTESCU

(aparte)

Impertinent!

CAȚAVENCU

Pentru că mi se spusese că eram chemat de... altfel nici nu aș fi venit... În fine, dacă sunt aici prizonier, rămâi... dacă sunt liber - și nu cer nimic mai mult - mă retrag îndată...

TIPĂTESCU

(care a tot bătut din călcâi cu impaciță, coboară încet, rar și cu dinții strânși)

Iubite și stimabile d-le Cațavencu, nu înțeleg pentru ce între doi bărbați, cu oarecare pretenție de seriozitate, să mai încapă astfel de meșteșuguri și rafinării de maniere, astfel de tirade distilate, când situația lor e așa de limpede... Eu sunt un om căruia-i place să joace pe față... Să-mi dai voi să-ți spui ceva... la poftim, ia poftim, mă rog. (*ii oferă un scaun, aparte.*) Să fiu cuminte. Ce bine că-i Zoe dincolo!

CAȚAVENCU

Stimabile domn, d-tale îți place să joci pe față, primesc; mie-mi place să joc scurt, scurt. (*gest de retezare.*) Situația noastră o putem dezlega numaidecât. (*Tipătescu îi oferă jețul, el îl respinge ușor.*) Mulțumesc.

TIPĂTESCU

(același joc)

la poftim, mă rog, ia poftim!

CAȚAVENCU

(același joc)

Mulțumesc!

TIPĂTESCU

(privind țintă la Cațavencu și cu tonul mârâit)

Poftim de!...

CAȚAVENCU

(care s-a retras puțin, cedează în sfârșit și cade pe fotoliu cam fără voie)

Mulțumesc.

TIPĂTESCU

Așa. (*șade aproape de el, Cațavencu se cam retrage. Tipătescu se îndeasă spre el, Cațavencu același joc, și iar.*) Astfel dar, onorabile domn, d-ta, - prin ce mijloace nu-mi pasă! - posedezi o scrisoare a mea, care poate compromite onoarea unei familii...

CAȚAVENCU

(gest)

A!

TIPĂTESCU

Mă iartă că te-am ofensat. Să fiu și mai scurt... Iată: d-ta ești un om practic, d-ta posedezi un lucru care-mi trebuie mie. Eu viu și-ți zic: (*cu multă afabilitate*) mă rog, onorabile domn, ce-mi ceri d-ta în schimbul acelui lucru?

CAȚAVENCU

(naiv)

Cum, nu știi?

TIPĂTESCU

(asemenea)

Nu...

CAȚAVENCU

(asemenea)

Nici măcar nu vă dă-n gând?

TIPĂTESCU

(asemenea)

Nu... d-aia întreb...

CAȚAVENCU

Stimabile domn, (*cu dignitate*) un om politic...

TIPĂTESCU

(cu pofidă)

Adică d-ta...

CAȚAVENCU

Dă-mi voie... Un om politic trebuie, mai ales în niște împrejurări politice ca acelea prin care trece patria noastră, împrejurări de natură a hotărî o mișcare generală, mișcare ce, dacă vom lua în considerație trecutul oricărui stat constituțional, mai ales un stat tânăr ca al nostru...

TIPĂTESCU

(impacientat, bătând din călcâi)

Mă rog, onorabile, încă o dată... (*răspicat*) ce-mi ceri d-ta în schimbul acelei scrisori? Scurt! Scurt!
(*repetă gestul de retezare al lui Cațavencu.*)

CAȚAVENCU

Ei?... Dacă este așa, dacă voiești scurt, iată: voi (*rugător*) să nu mai combați, ceva mai mult, să-mi sprijini candidatura...

TIPĂTESCU

(vrând să izbucnească)

Candidatura d-tale! (*stăpânindu-se.*) Onorabile domn, nu ți se pare că ceri prea mult?...

CAȚAVENCU

Atuncea d-ta, care mi-ai propus schimbul, care-mi faci întrebarea, trebuie să răspunzi...

TIPĂTESCU

(apropiindu-se și îndesându-se înspre Cațavencu, se repetă jocul de scenă de mai sus)

Ba zău, spune, nu ți se pare prea mult? 'Ai? Ce zici?

CAȚAVENCU

(naiv)

Nu.

TIPĂTESCU

(cu insinuare)

Dacă s-ar retrage Comitetul permanent și am rezerva un loc pentru prea iubitul d. Cațavencu?...

CAȚAVENCU

(zâmbind și cu bonomie)

E un nimic, stimabile...

TIPĂTESCU

Dacă în postul de avocat al statului s-ar numi același d. Cațavencu?...

CAȚAVENCU

(asemenea)

E puțin, onorabile...

TIPĂTESCU

Dacă în locul de primar, vacant acum, și în locul de epitrop-efor la Sf. Nicolae s-ar numi tot nenea Cațavencu? 'Ai? (*Cațavencu surâde cu un gest de refuz.*) Și dacă și moșia "Zăvoiul" din marginea orașului...

CAȚAVENCU

(zâmbind asemenea)

Dă-mi voie, stimabile, un om politic trebuie, este dator, mai ales în împrejurări ca acele prin care trece patri noastră, împrejurări de natură a hotărî o mișcare generală, mișcare (*mângâie și umflă cuvintele distilându-și tonul și accentul*) ce, dacă vom lua în considerație, trecutul unui stat constituțional, mai ales un stat tânăr ca al nostru, de abia ieșit din...

TIPĂTESCU

(bătând impacient din călcâi și întrerupându-l)

Ei! Să lăsăm frazele, nene Cațavencule! Astea sunt bune pentru gură cască... Eu sunt omul pe care d-ta să-l îmbeți cu apă rece?... Spune, unde să fie! Bărbătește: ce vrei de la mine? (*se ridică fierbând.*)

CAȚAVENCU

(ridicându-se și el)

Ce vreau? Ce vreau? Știi bine ce vreau. Vreau ce mi se cuvine după o luptă de atâta vreme; vreau ceea ce merit în orașul ăsta de gogomani, unde sunt cel d-întâi... între frunțașii politici... Vreau...

TIPĂTESCU

(fierbând)

Ce vrei?

CAȚAVENCU

(asemenea)

Vreau... mandatul de deputat, iată ce vreau: nimic altceva! Nimic! Nimic! (*după o pauză, cu insinuare caldă și crescândă.*) Mi se cuvine!... Te rog!... Nu mă combate... Susține-mă... Alege-mă. Poimâine, în momentul când voi fi proclamat cu majoritatea cerută,... în momentul acela vei avea scrisoarea (*cu multă căldură*)... pe onoarea mea!

TIPĂTESCU

(aproape să izbucnească)

Pe onoarea ta?... Și dacă nu pot să te aleg?...

CAȚAVENCU

Poți!

TIPĂTESCU

(pierzându-și cumpătul din ce în ce)

Și dacă nu voi? - Zi că nu voi să te aleg?

CAȚAVENCU

(îndârjit)

Trebuie să vrei.

TIPĂTESCU

(d-abia mai stăpânindu-se)

Uiți că nu e bine să te joci cu un om ca mine astfel. Nu! Nu! Nu *voi* să te aleg!

CAȚAVENCU

Trebuie!

TIPĂTESCU

Nu!

CAȚAVENCU

Trebuie să vrei, dacă ții câtuși de puțin la onoarea...

TIPĂTESCU

(izbucnind)

Mizerabile! (*Cațavencu face un pas înapoi.*) Canalie nerușinată! Nu știu ce mă ține să nu-și zdrobesc capul... (*se repede, ia un baston de lângă perete și se întoarce turbat către Cațavencu.*)

Mișelule! Trebuie să-mi dai aci scrisoarea, trebuie să-mi spui unde e scrisoarea... ori te ucid ca pe un câine! (*se repede năvală la el. Cațavencu ocolește masa și canapeaua, răstoarnă mobilele și se repede la fereastră, pe care o deschide de perete îmbrâncind-o în afară.*)

CAȚAVENCU

(tremurând, strigă la fereastră în afară)

Ajutor! Săriți! Mă omoară vampirul! Prefectul asasin! Ajutor!

SCENA X

ACEIAȘI - ZOE (venind repede din dreapta)

ZOE

(repezindu-se între Cațavencu și Tipătescu, rugătoare și foarte emoționată)

Domnule Cațavencu, domnule, pentru Dumnezeu! Te rog, nu striga... Fănică, ai înnebunit?... Domnule Cațavencu... mă rog...

CAȚAVENCU

(emoționat și el)

Cum să nu strig, doamnă?

TIPĂTESCU

(zdrobit de mișcare, ștergându-și fruntea și căzând pe un scaun la dreapta)

Mișel! Mișel! Mișel!

ZOE

(rugătoare)

Domnule Cațavencu, cer scuze pentru momentul de iuțea care l-a făcut pe Fănică să uite...

CAȚAVENCU

Nu încap scuze, doamnă... trebuie să ies d-aci numaidecât: nu mai pot sta un moment într-o casă unde-mi este viața în primejdie!...

ZOE

Domnule Cațavencu, în sfârșit d-ta ești un om cuminte, un om practic, d-tale îți este indiferent de la cine ți-ar veni aceea ce-ți trebuie așa de neapărat...

CAȚAVENCU

Nu-nțeleg...

ZOE

Ai cerut, în schimbul scrisorii de care e vorba, mandatul de deputat. Ai jurat pe onoarea d-tale că poimâine când ai fi proclamat, vei da scrisoarea aceluia ce te-ai face să fii ales... Ei! Eu te aleg, eu și cu bărbatul meu; mie să-mi dai scrisoarea... Primești?...

CAȚAVENCU

(ca lovit de o idee)

Primesc...

ZOE

(încet către Tipătescu, care stă cufundat în gânduri pe fotoliu)

Și înțelegi că atunci, când, luptând cu tine, voi căpăta scrisoarea,... tot,... tot,... Fănică, va fi isprăvit între noi (*tare*). Suntem deplin înțeleși, domnule Cațavencu...

CAȚAVENCU

Da, madam, pe deplin... dar... (*îi face semn către Tipătescu.*)

ZOE

(stăruind lângă Tipătescu)

Fănică! Fănică! Hotărăște-te! Poți fi tu dușmanul liniștii mele?... Spune!... (*rugându-l frumos*)
Fănică!...

TIPĂTESCU

(nemaiputând lupta și sculându-se)

În sfârșit, dacă vrei tu... fie!... Întâmplă-se orice s-ar întâmpla... (*cu hotărâre.*) Domnule Cațavencu, ești candidatul Zoi, ești candidatul lui nenea Zaharia... prin urmare și al meu! Poimâine ești deputat!...

ZOE

(triumfătoare)

A!

CAȚAVENCU

Poimâine veți avea... *(se aude zgomot afară, vocea lui Trahanache: "Ai puținică răbdare!")*

ZOE

Nenea!

TIPĂTESCU

Zaharia!

CAȚAVENCU

Venerabilul!

TIPĂTESCU

Repede, ascundeți-vă amândoi... Nu trebuie să vă vădă...

(Zoe iese degrevă în stânga, Tipătescu cu Cațavencu la dreapta.)

SCENA XI

TRAHANACHE

(singur)

Nimeni?... Și dobitocul de fecior mi-a spus că Fănică și Zoe sunt aici... *(merge la ușa din dreapta și bate cu discreție.)* Nimeni! *(asemenea în stânga.)* Nimeni! *(vrea să plece prin fund și ca și când și-ar aduce aminte de ceva.)* A! Era să uit! *(șade la masa de scris, ia condei și hârtie și scrie, citind.)* "Dragă Fănică, te-am căutat! Mă întorc peste o jumătate de ceas. Trebuie să ne vedem înainte de întrunire. Așteaptă-mă negreșit; nu ieși: ai puținică răbdare... Trahanache..." *(pune scrisoarea la vedere pe masă.)* Acuma să dăm de căpătâiele firelor iubitelui nostru d. Cațavencu. *(iese prin fund repede. Un moment scena goală; apoi ușile din dreapta și din stânga se deschid binișor. Din stânga iese Zoe, din dreapta Tipătescu și Cațavencu.)*

SCENA XII

TIPĂTESCU, CAȚAVENCU, ZOE, apoi CETĂȚEANUL TURMENTAT

TIPĂTESCU

Blestemată politică! Un moment să n-ai pace! *(merge la ușa din fund și o închide.)* Suntem în liniște... *(lui Cațavencu.)* Eu merg la telegraf să-ți anunț la București candidatura... d-ta așteaptă acasă un cuvânt al meu... Deseară, la întrunire, fii cu tact... trebuie mult tact. *(se aud în fund bătăi în ușă; toți din scenă tac și nu mișcă; iar bătăi, apoi trei fluierături.)* E Ghiță, ăsta e semnalul lui! *(merge și deschide ușa din fund, prin care apare Cetățeanul, fluierând ca de mirare.)*

TIPĂTESCU

Iar? *(se dă înapoi.)*

CAȚAVENCU

Omul meu! *(se dă cam la spatele Zoi.)*

CETĂȚEANUL

Da, iar eu! (*sughite.*) Am venit pentru istoria aia de care am vorbit az-diminează... Ce facem? Iacă, mâine începe... Eu... pentru cine votez?

TIPĂTESCU

(ținându-i calea să nu coboare în scenă)

Pentru cine? Pentru cine? Lasă-mă în pace, cetățene: ai ajuns de nesuferit... Votează pentru cine poțtești...

CETĂȚEANUL

Eu nu poftesc pe nimeni, dacă e vorba pe poftă...

TIPĂTESCU

Ei! Lasă-mă-n pace, administrația nu voiește să influințeze câtuși de puțin pe nimini.

CAȚAVENCU

(intervenind)

Pardon, dați-mi voie: mie-mi pare din contra că într-un stat constituțional, mai ales într-un stat tânăr ca al nostru, administrația ar trebui să...

ZOE

(asemenea)

Se-nțelege...?

CETĂȚEANUL

(cătră Cațavencu)

Ei! Onorabilul! Nu te vedeam; sluga! O mie de ani pace! Și zi, mă lucreși, ai? Adică, dă-i cu bere, dă-i cu vin, nu pentru cinstea obrazului... pentru ca să-mi faci pontul cu scrisoarea... bravos! Dom'le Nae.

CAȚAVENCU

A! A!

ZOE

Fănică! Fănică! Trimite-l... e nesuferit!

TIPĂTESCU

(nervos)

În sfârșit, cetățene, te rog lasă-ne cu binișorul, lasă-ne... Ce poțtești de la mine?

CETĂȚEANUL

Nu ți-am spus? (*sughite.*) Mâine începe... Ei? (*sughite.*) Eu pe cine aleg? Pentru cine?... (*face semnul votării și sughite.*)

ZOE

Pentru d. Nae Cațavencu.

CETĂȚEANUL

Pentru... (*sughite și pufnește de râs.*) Nu mă-nnebuni că amețesc...

TIPĂTESCU

(din ce în ce mai nervos, luând pe Cetățeanul de mână și zguduindu-l)

Pentru că ești un om vițios...

CETĂȚEANUL

Nu mă smuci, că amețesc!

TIPĂTESCU

(asemenea)

Pentru că te-ai lăsat să-ți ia din buzunar, să-ți fure scrisoarea...

CETĂȚEANUL

Ei! Nu face nimica, poate mai găsim alta...

TIPĂTESCU

Lasă-mă să vorbesc... pentru că ești...

CETĂȚEANUL

Lasă-mă să vorbesc... pentru că ești...

CETĂȚEANUL

Alegător...

TIPĂTESCU

Nu... bețiv... vițios... păcătos.

ZOE

Fănică!...

TIPĂTESCU

Da, bețiv... uite și acuma ești turmentat, ești băut...

(Cațavencu râde.)

CETĂȚEANUL

Aș!

TIPĂTESCU

(cu dezgust)

Uite, nenorocitele! Miroși cale d-o poștă... (*îl împinge.*)

CETĂȚEANUL

(șovăind)

Ăsta este mirosul meu naturel...

TIPĂTESCU

Miroși a rom...

CETĂȚEANUL

Ei bravos! Vrei să miroș a gaz?

TIPĂTESCU

Ei! Pentru toate astea trebuie să-ți dai votul lui onorabilul d. Cațavencu... Pentru așa alegător, mai bun ales nici că se putea...

ZOE

Fănică!...

CAȚAVENCU

Totdeauna ironic, (*zâmbind*) stimabile!

SCENA XIII

ACEIAȘI - FARFURIDI, BRÂNZOVENESCU ȘI TRAHANACHE

TIPĂTESCU

(montându-se treptat)

Da, pentru d. Cațavencu lucrăm noi, pe d-sa noi îl sprijinim, pe d. Cațavencu să-l alegeți d-voastră. Și nu-l sprijinim de silă, îl sprijinim pentru că dumnealui este cel mai onest concetățean al nostru...

ZOE

Fănică, fii calm...

TIPĂTESCU

Da, sunt calm... Pentru că dumnealui (*Farfuridi, Brânzovenescu și Trahanache apar în fund și ascultă. Cei dintâi arată tot ce se petrece în scenă celui d-al treilea*) nu e ca alții mișel, pentru că nu e ca alții canalie, nu e ca alții infam... (*se montează din ce în ce*)... pentru că încă o dată, la alegători ca d-ta, cu minte, cu judecată limpede, cu simț politic, nu se poate mai bun reprezentant decât d. Cațavencu, (*apăsând*) onorabilul d. Cațavencu! (*Tipătescu împinge cu scârbă pe Cetățeanul turmentat.*)

CAȚAVENCU

(zâmbind cu bonomie)

Ce răutăcios!

BRÂNZOVENESCU

(din fund)

A!

FARFURIDI

(lui Trahanache)

Iacă trădarea! Când îți spuneam, venerabile!... *(coboară toți.)*

TRAHANACHE

Ei! Ai puținică răbdare!

ZOE

Nene! *(se repede la Trahanache și-l trage deoparte unde-i vorbește încet și cu multă mișcare. Cațavencu și Cetățeanul turmentat vorbesc de altă parte asemenea.)*

TIPĂTESCU

Ei! Lăsați-mă toți în pace!

FARFURIDI

Te lăsăm, stimabile, dar mergem la București...

BRÂNZOVENESCU

Și vom spune tot...

TIPĂTESCU

(aparte)

Duceți-vă la dracul! *(trece lângă Trahanache și Zoe.)*

FARFURIDI

La ziare!

BRÂNZOVENESCU

La Comitetul electoral central!

FARFURIDI

La guvern!

CETĂȚEANUL

(arătând pe Farfuridi și Brânzovenescu lui Cațavencu)

Oleu!... Fugi că amețesc! *(Cațavencu și Cetățeanul turmentat convorbesc foarte mișcat deoparte cu Farfuridi și Brânzovenescu.)*

TRAHANACHE

În sfârșit, ce e, Fănică?

TIPĂTESCU

Nu mă-ntreba pe mine, nene Zahario!

ZOE

(cu energie)

Nici o vorbă, nene, trebuie...

TRAHANACHE

De ce?

ZOE

(precipitată)

Dacă mă iubești, dacă ții la mine, acuma tăcere; îți spun pe urmă tot. (*vorbesc încet toți trei.*)

CAȚAVENCU

(cătră Farfuridi și Brânzovenescu)

Dați-mi voie, stimabile, nu d-voastră veți avea mai multă încredere față cu înaltele locuri decât onorabilul (*toți ascultă, Tipătescu se plimbă agitat în fund*) d. Tipătescu, prefectul cel mai onest!...

TRAHANACHE

Da!

CAȚAVENCU

Cel mai integru!...

TRAHANACHE

Da!

CAȚAVENCU

Cel mai credincios!...

ZOE

Firește!

CAȚAVENCU

Dați-mi voie să vă spun că toate zburciunile d-voastră sunt numai și numai chestii personale, și când vin niște asemenea persoane... ca d-voastră...

CETĂȚEANUL

Nanana!

FARFURIDI

Care va să zică și insulte!

BRÂNZOVENESCU

Bravos!

CAȚAVENCU

Chestie de tarabă, onorabile! Daraveri de clopotniță, stimabile!

ZOE

(cătră Trahanache)

Se-nțelege!

CAȚAVENCU

Alegătorii vor vorbi...

ZOE

(îndemnând pe Cetățeanul turmentat și pe Trahanache)

Da, alegătorii vor vorbi.

TRAHANACHE

Da, alegătorii vor vorbi, firește!

CETĂȚEANUL

(serios)

Da, noi vom vorbi!

SCENA XIV

ACEIAȘI - GHIȚĂ PRISTANDA (venind fuga din fund, cu o depeșă-n mână)

PRISTANDA

Coane Fănică! O depeșă *fe-fe* urgentă!

ZOE

O depeșă! (*se-ntorc toți spre fund.*)

TIPĂTESCU

(deschide nervos depeșa și citește)

"Cu orice preț, dar cu orice preț, colegiul d-voastră al II-lea trebuie să aleagă pe D. Agamemnon Dandanache. (*toți mișcare.*) Se face din aceasta pentru d-voastră o înaltă și ultimă chestie de încredere"... A!

FARFURIDI și BRÂNZOVENESCU

Aha!

ZOE

(cu toată energia)

A! Nu se poate! Vom lupta contra oricui... Vom lupta contra guvernului!... (*Tipătescu a căzut obosit pe un scaun.*)

TRAHANACHE

Ai puținică răbdare!

ZOE

Da, nene! Vom lupta contra guvernului!

CAȚAVENCU

Da, vom lupta contra guvernului! (*Cațavencu, Zoe și Trahanache de o parte, Farfuridi, Brânzovenescu frecându-și mâinile cu satisfacție de altă parte; Ghiță în fund; Tipătescu obosit pe scaun, ca și cum n-ar lua parte la ce se petrece. Cetățeanul turmentat în mijloc.*)

CETĂȚEANUL

(târât de curent)

Da! Vom lupta contra... (*sughițând și schimbând tonul*)... adică nu... Eu nu lupt contra guvernului...

(Cortina)

ACTUL III

(Teatrul înfățișează sala cea mare a pretoriului primăriei, un fel de exagon din care se văd trei laturi. Trei uși în fund; cea din mijloc dă în coridorul de intrare; pe cea din dreapta se citește: "Ofițer țivil"; pe cea din stânga: "Arfiva". În stânga la planul al doilea, o ușă cu inscripția "Cabinetul Primarului". În dreapta, același plan, altă ușă cu inscripția: "Registratura". - Partea din stânga până la ușa "Arfivei" este despărțită de scenă cu un grilaj de lemn acoperit cu perdele de chembrică verde. Lângă grilaj, la stânga, în scenă, este o estradă pe care sunt așezate masa și jețul prezidențial. Înaintea mesei, puțin mai jos, este tribuna. Pe masă sunt două candelabre, hârtie, călimări și un clopoțel. Pe tribună o sticlă și un pahar de apă. De partea dreaptă sunt bănci dese și scaune; sub estradă, asemenea. Peste tot sunt bănci și scaune, afară de o cărare lăsată liber de la ușa de intrare din fund prin mijlocul scenii, pe unde vine și se duce lumea. Pe pereți câteva lămpi atârinate în cuie. Lumină cam săracă. La ridicarea perdelei, Trahanache este la masa prezidențială în jețul său, la spatele tribunei. Împrejurul mesii, Brânzovenescu și alți cetățeni. - Înaintea tribunii, cu spatele spre dânsa, alegători, cetățeni, public, unii șezând jos, alții în picioare. Pe bănci, pe scaune și împrejur asemenea. În capul băncilor din față, e Cațavencu împreună cu Ionescu, Popescu și alți dascăli și partizani. - Farfuridi e la tribună. -Perdeaua se ridică asupra unei întreruperi. În toată sala e rumoare. Prezidentul agită clopoțelul.)

SCENA I

TRAHANACHE, CAȚAVENCU, BRÂNZOVENESCU, FARFURIDI, IONESCU, POPESCU, CETĂȚENI, ALEGĂTORI, PUBLIC (Rumoare)

FARFURIDI

(de la tribună)

Dați-mi voie (*gustă din paharul cu apă.*) Dați-mi voie! (*Rumoare.*)

TRAHANACHE

(trăgându-și clopoțelul)

Stimabili! Onorabili! (*afabil*) faceți tăcere! Sunt cestiuni importante, arzătoare la ordinea zilei... Aveți puținică răbdare... (*cătră Farfuridi.*) Dă-i înainte, stimabile, aveți cuvântul!

FARFURIDI

(cătră adunare)

După ce am vorbit dar din punctul de vedere istoric, din punctul de vedere de drept, voi încheia cât se poate mai scurt...

POPESCU

Parol?... Numai dacă t-ei ținea de vorbă. (*râsete în partea unde sunt dascălii.*)

FARFURIDI

Rog, nu mă-nterupeți, dați-mi voie...

TRAHANACHE

(cătră partea unde e Popescu)

Stimabile, nu-nterupeți...

FARFURIDI

După ce am vorbit dar din punctul de vedere istoric și din punctul de vedere de drept, voi încheia, precum am zis, cât se poate mai scurt. (*bea o sorbitură, apoi, reluându-și răsufierea, rar ca și cum ar începe o poveste.*) La anul una-mie-opt-sute-două-zeci-și-unu... fix... (*Rumoare și protestări în grupul lui Cațavencu: A! A! A!*)

POPESCU

Dacă ne-ntoarcem iar la 1821 fix, ne-am procopsit. (*rumoare și protestări.*)

FARFURIDI

Dați-mi voie... La una-mie-opt-sute...

TOȚI

(în cor, cu tonul lui)

Douăzeci-și-unu fix... (*rumoare și protestări.*)

FARFURIDI

Dați-mi voie.

TRAHANACHE

(clopoțel)

Stimabile, onorabile! Nu întrerupeți... Aveți puținică...

CAȚAVENCU

Ce răbdare, venerabile domnule prezident! Ceasurile sunt înaintate. Sunt și alți oratori înscriși să vorbească...

TOȚI DIN GRUP

Da! Da!

CAȚAVENCU

Onorabilul orator a promis să încheie cât se poate mai scurt: apoi ce fel de scurt este asta, s-o luăm a doua oară de la 1821? A! A! A!

TOȚI DIN GRUP

A! A! A! (*rumoare.*)

FARFURIDI

Dați-mi voie...

TRAHANACHE

(cătră Farfuridi cu dulceață, ridicându-se peste masă cătră tribună)

Stimabile... eu gândesc că nu ar fi rău să sărim la 48...

CAȚAVENCU

(strigând)

Mai bine la 64...

POPESCU, IONESCU și TOȚI DIN GRUP

Da! Da! La 64...

TRAHANACHE

(ridicându-se ca și când ar consulta adunarea)

Adică... la plebicist?

TOȚI

Da, la plebicist! (*zgomot.*)

FARFURIDI

(întorcându-se cu spatele spre adunare și cu fața la prezident)

Dați-mi voie, domnule prezident; mi-ați acordat cuvântul: îmi pare că un prezident o dată ce acordă cuvântul...

TRAHANACHE

(sculându-se și punând, peste masă, mâinile pe umerii lui Farfuridi, mângâietor)

Dacă mă iubești, stimabile, fă-mi hatârul... să trecem la plebicast... dorința adunării!...

FARFURIDI

Dar, domnule prezident...

TRAHANACHE

(și mai rugător)

Să trecem la plebicast! (*îl întoarce binișor de umeri cu fața spre adunare.*)

TOȚI

(cu putere)

Da! La plebicast! La plebicast!

FARFURIDI

(soarbe o dată și cu aerul resignat)

Ce ziceam dar? La 1864, vine, mă-nțelegi, ocaziunea să se pronunțe poporul printr-un plebicast...

Să vedem însă mai-nainte... să ne dăm seama bine de ce va să zică... de ce este un plebicast...

IONESCU

Știm ce este plebicastul! Mersi de explicație!

TOȚI

Nu trebuie explicație... (*rumoare.*)

FARFURIDI

(cătră întrerupători)

Dați-mi voie! (*cătră Trahanache.*) Domnule prezident!...

TRAHANACHE

(clopoțel)

Stimabilii, onorabilii, rog nu întrerupeți pe orator, (*foarte afabil*) faceți tăcere; sunt cestiuni arzătoare la ordinea zilei; aveți puținică răbdare. (*cătră Farfuridi.*) Aveți cuvântul, stimabile, dați-i înainte!

FARFURIDI

(luând vânt)

Când zicem dar 64, zicem plebicast, când zicem plebicast, zicem 64... Știm, oricine dintre noi știe ce este 64, să vedem ce este plebicastul... (*cu tărie începând fraza.*) Plebicastul!...

CAȚAVENCU

Aci nu e vorba de plebicast...

FARFURIDI

Dați-mi voie; (*discutând cu Cațavencu*) mi se pare că atunci când zicem 64... (*cu energică convingere*) și să nu căutați a încerca măcar să mă combateți; vă voi dovedi cu date istorice că toate popoarele își au un 64 al lor...

CAȚAVENCU

Dați-mi voie; nu e vorba de 64. (*rumoare aprobativă pentru Cațavencu.*)

FARFURIDI

Dați-mi voie... (*Toate colochiile și întreruperile se fac avocățeste, cu multă vioiciune și cu tonul înțepat și volubil.*) Domnule prezident!...

TRAHANACHE

(clopoțel)

Stimabile, onorabile, faceți tăcere... avem cestiuni arzătoare...

CAȚAVENCU

(ridicându-se în capul băncii)

Cum, domnule prezident? De unde până unde 64 chestie arzătoare la ordinea zilei? Dacă nu mă-nșel, îmi pare că suntem în anul de grație 1883... Ce are a face? Chemați pe onorabilul orator la cestiune...

TRAHANACHE

(ridicându-se iar peste masă și atingându-l pe umere pe Farfuridi)

Stimabile... (*afabil și rugător*) să lăsăm plebicistul, dacă mă iubești; să trecem la cestiune.

FARFURIDI

(obosit de întreruperi, întorcându-se cu fața spre Trahanache și cu spatele la adunare)

Domnule prezident, ați binevoit a-mi acorda cuvântul... Eu cred c-ar trebui...

CAȚAVENCU

(strigând)

Nu trebuie, onorabile!

TOȚI DIN GRUP

Nu, nu trebuie!

TRAHANACHE

(punând mâinile, peste masă, pe umerii lui Farfuridi, și foarte dulce)

Mă rog, dacă mă iubești, fă-mi hatârul... dorința adunării, stimabile... (*îl întoarce de umeri binișor cu fața spre adunare.*)

TOȚI

Da! La chestiune! La chestiune!

FARFURIDI

(foarte obosit, soarbe și se resignează)

Ajungem dar la chestiunea reviziei Constituției și Legii Electorale...

TOȚI

(cu satisfacție)

A! Așa da!

TRAHANACHE

(asemenea)

A! (*clopoțel.*) Ei! Acu aveți puținică răbdare... (*cătră Farfuridi.*) Scurt, stimabile, scurt, dacă mă iubești: dorința adunării.

FARFURIDI

(asudă, bea și se șterge mereu cu basmaua)

Mă rog, dați-mi voie! Știți care este opinia mea în privința revizuirii?

TOATĂ SALA

Nu!... Să vedem!... Spune!

CAȚAVENCU

(batjocoritor)

Să vedem opinia lui d. Farfuridi. (*Trahanache clopoțește.*)

FARFURIDI

(asudă mereu și se emoționează pe văzute)

Opinia mea este aceasta: e vorba de revizuire, da?

TOȚI

(puternic)

Da! Da!

FARFURIDI

(emoționat și asudând)

Atunci, iată ce zic eu, și împreună cu mine (*începe să se înece*) trebuie să [*sic*] zică asemenea toți aceia care nu vor să cază la extremitate (*se îneacă mereu*), adică vreau să zic, da, ca să fie moderați... adică nu exagerațiuni!... Într-o chestiune politică... și care, de la care atârnă viitorul, prezentul și trecutul țării... să fie ori prea-prea, ori foarte-foarte... (*se încurcă, asudă și îngHITE*) încât vine aci ocazia să întrebăm pentru ce?... Da... Pentru ce?... Dacă Europa... să fie cu ochii ațintiți asupra noastră, dacă mă pot pronunța astfel, care lovesc soțietatea, adică fiindcă din

cauza zguduirilor... și... idei subversive... (*asudă și se rătăcește din ce în ce*) și mă-nțelegi, mai în sfârșit, pentru care în orice ocaziuni solemne a dat probe de tact... vreau să zic într-o privință, poporul, națiunea, România... (*cu tărie*) țara în sfârșit... cu bun-simț, pentru ca Europa cu un moment mai înainte să vie și să recunoască, de la care putem zice depandă... (*se încurcă și asudă mai tare*) precum, - dați-mi voie - (*se șterge*) precum la 21, dați-mi voie (*se șterge*) la 48, la 34, la 54, la 64, la 74 asemenea și la 84 și 94, și ețetera, întru cât ne privește... pentru ca să dăm exemplul chiar surorilor noastre de ginte latine însă! (*foarte asudat, se șterge, bea, iar se șterge și suflă foarte greu. Trahanache a urmărit cu mâna tactul sacadelor oratorice ale lui Farfuridi. Bravo și aplauze în fund, conduse de Brânzovenescu; râsete și sâsâituri în grupului lui Cațavencu. Clopoțelul lui Trahanache de abia se mai aude. - După ce s-a mai oprit zgomotul, cu multă aprindere.*) Dați-mi voie! Termin îndată! Mai am două vorbe de zis. (*zgomotul tace.*) Iată dar opinia mea. (*în supremă luptă cu oboseala care-l biruie.*) Din două una, dați-mi voie: ori să se revizuiască, primesc! Dar să nu se schimbe nimica; ori să nu se revizuiască, primesc! dar atunci să se schimbe pe ici pe colo, și anume în punctele... esențiale... Din această dilemă nu puteți ieși... Am zis!

(Aplauze în fund, sâsâituri în față. Farfuridi coboară zdrobit, ștergându-se de sudoare, și merge n fund. Brânzovenescu și alți alegători îl întâmpină și-i strâng mâna. - Rumoare. Mai mulți din auditoriu se scoală și strică rândurile. Cațavencu suie de la dreapta în mijloc, unde vorbește încet cu grupul său gesticulând viu. Cu un alt grup mai în fund Farfuridi și Brânzovenescu asemenea. - Pristanda iese misterios din cabinetul primarului, trece prin ușcioara grilajului, care este la spatele tribunii, și trage de pulpană pe Trahanache, care sună clopoțelul.)

SCENA II

ACEIAȘI - PRISTANDA

TRAHANACHE

(lăsând clopoțelul și întorcându-se la spatele mesii)

'Ai? Ce e?

PRISTANDA

(misterios și repede)

Coane Zahario! Conul Fănică, coana Joițica!...

TRAHANACHE

Ei? Ce?

PRISTANDA

Sunt dincoace în cabinet... au venit pe din dos, vă așteaptă. Numai decît să poftiți acolo.

TRAHANACHE

(asemenea misterios)

Nu pot să las prezidenția... să aibă puțintică răbdare.

PRISTANDA

Trebuie... numaidecât!... Suspandați!

TRAHANACHE

(trage clopoțelul și se ridică)

Stimabilă, onorabilă adunare. După discursul important, pe care l-a ținut respectabilul nostru concetățean și avocat d. Farfuridi, eu cred că ar fi bine să suspendăm ședința pentru cinci minute.

VOCI

Da! Da! Pentru cinci minute!...

(Cațavencu cu grupul său, Farfuridi și Brânzovenescu cu al lor se amestecă în mulțime. Trahanache, care s-a dat jos de pe tribună, a deschis porțiția grilajului și a trecut cu Ghiță în partea stângă despărțită, bate în ușa "Cabinetului Primarului". Zoe și Tipătescu îi deschis; Trahanache și Ghiță dispar înăuntru; ușa se închide la loc.)

SCENA III

ACEIAȘI - fără TRAHANACHE și PRISTANDA

CAȚAVENCU

(cătră grupul lui)

Ei, cum să-l trimeți în Cameră, nene, pe stimabilul? Nu zic, are ideile, opiniile lui - și eu respect ideile, numai să fie sincere, și el e sincer, n-ai ce zice, - respect la orice opiniune!... Dar să-ți vie stimabilul cu idei învechite, cu opiniuni ruginite, și să te sperie mereu cu Europa, cu zguduirii, cu teorii subversive... asta nu mai merge... Astfel de opiniuni nu le respect, să-mi dea voie să-i spui...

POPESCU

Nu, uite ce susține Farfuridi, n-ai înțeleș; susține că adică după istorie - d-aia se teme el de zguduirii - nu trebuie să dăm exemplu rău surorilor noastre de ginte latină. N-ai auzit, chiar a zis-o el: surorile noastre de ginte latină...

IONESCU

Da! A zis-o...

CAȚAVENCU

(cu aer de protecție)

Voi dascălii sunteți băieți buni, dar aveți un cusur mare: cum vă vorbește cineva de istorie, s-a isprăvit, are dreptate. (*cu putere.*) Ce istorie? Apoi, dacă e vorba de istorie, apoi ce te-nvață istoria mai întâi și-ntâi?

POPESCU

Că România de la Traian...

CAȚAVENCU

Nu-i așa...

IONESCU

Că adică străbunul nostru...

CAȚAVENCU

Ce străbun! Ce nostru! Vezi că nu știți! (*cu tonul retoric.*) Or, mai întâi și-ntâi istoria ne învață anume că un popor care nu merge înainte stă pe loc, (*publicul începe să-i ia aminte că perorează și se grupează încet-încet împrejurul lui ca să asculte*) ba chiar dă înapoi, că legea progresului este așa, că cu cât mergi mai iute, cu atât ajungi mai departe. (*Grupul lui Cațavencu aprobă și admiră, grupul lui Farfuridi și Brânzovenescu, care s-au apropiat și ascultă mai dintr-o parte, dă din umeri.*)

IONESCU

Asta e așa.

POPESCU

Nici nu mai încape vorbă.

FARFURIDI

(înțepat)

Da! Progres! Progres fără conservațiune, când vedem bine că Europa...

CAȚAVENCU

(întrerupându-l lătrător)

Nu voi, stimabile, să știu de Europa d-tale, eu voi să știu de România mea și numai de România... Progresul, stimabile, progresul! În zadar, veniți cu gogorițe, cu invențiuni antipatriotice, cu Europa, ca să amăgiți opinia publică...

FARFURIDI

(și mai înțepat)

Dă-mi voie... Mi se pare că altcineva amăgește opinia publică...

CAȚAVENCU

Nu voi să știu de ce zici d-ta.

BRÂNZOVENESCU

Firește că nu vrei să știi... nu-ți vine la socoteală...

CAȚAVENCU

(și mai lătrător)

Să-și vază de trebile ei Europa. Noi ne amestecăm în trebile ei? Nu... N-are prin urmare dreptul să se amestece într-ale noastre... D-ta ești avocat, ești confrate cu mine...

FARFURIDI

Da, sunt avocat, dar nu sunt confrate cu d-ta...

CAȚAVENCU

(urmându-și jocul)

Știi ca și mine principiul de drept, fiecare cu al său, fiecare cu treburile sale... *oneste bibere...*

FARFURIDI

Da' de onest n-ai încotro!... (*grupurile Cațavencu și Farfuridi încep a se despărți, fiecare de o parte.*)

CAȚAVENCU

(cu totul înțepător)

Stimabile, nu știu pentru ce d-ta mă prigonești de la o vreme... Ce ai cu mine? Suntem în fața alegătorilor, stimabile: *or*, nu încape pică; să luptăm: d-ta o să-ți pui candidatura, o știm; eu și-o declar că mi-o pui pe a mea... luptă electorală! Și știm că lupta electorală este viața popoarelor... De ce te revolți contra adevărului? În contra dreptului?... *Oneste bibere, onorabile!... (aprobări din partea grupului.)*

FARFURIDI

(izbucnind)

Ia scutește-mă cu mofturile d-tale! Onest d-ta? Pe de o parte "Răcnetul Carpaților", pe de altă parte chiverniseala confrăților; pe de o parte opoziție la toartă, pe de altă parte teșcherea la buzunar!... Urlă târgul, domnule...

BRÂNZOVENESCU

(trăgându-l de mânecă)

Tache! Tache!

FARFURIDI

(smucindu-se)

Ia lasă-mă-n pace, să mă răfuiesc odată cu domnul... Ce adică, noi nu știm, nu vedem, orbi suntem? D-ta ești candidatul prefectului...

CAȚAVENCU

(râzând)

Eu sunt candidatul grupului tânăr, inteligent și independent... Onorabilul, venerabilul nostru prezident - (*îl caută cu ochii*) unde e venerabilul prezident? Nu-l văz... -va proclama, pe cât știm, astă-seară pe candidatul comitetului dv. - comitetul dv. - ...*Or*, dacă voi avea onoarea ca să mă agreeze și comitetul dv. ... căci e al dv. ...

FARFURIDI

(fierbând mereu)

Nu mai este comitetul nostru, este al dumatiale...

BRÂNZOVENESCU

Tache! Tache, fii cuminte. (*îl trage de mânecă, Farfuridi se smucește.*)

CAȚAVENCU

(cu ton batjocoritor)

Adică, dă-mi voie, d-ta nu mai ești al comitetului! (*grupurile se desinează distinct de două părți și se privesc cu încordare.*)

FARFURIDI

Da, eu nu mai sunt, eu care am susținut totdeauna partidul... și d-ta, care l-ai înjurat totdeauna... ești!

CAȚAVENCU

Dă-mi voie!...

FARFURIDI

(furios)

Ce voie! Ce voie!... Vii cu moftologii, cu iconomii, cu soțietăți, cu scamatorii, ca să tragi lumea pe sfoară... cu dăscălimea d-tale, (*mișcare în grupul Cațavencu*) cu moftangii d-tale...

POPESCU

(violent)

Domnule, retrage-ți cuvântul!

FARFURIDI

(continuând)

Cu grupul (*umflând cuvintele*) inteligent,... independent,... impertinent! (*pornește spre fund cu Brânzovenescu și cu grupul lor.*)

TOȚI

(din grupul lui Cațavencu)

A! A! (*se reped spre ei, zgomot, învălmășală și ghiontuieli.*)

FARFURIDI

(ieșind prin fund)

Vă-nvățăm noi, papugiilor!

GRUPUL CAȚAVENCU

Afară! Afară! (*urmărește în fund pe cei din grupul Farfuridi.*)

(Toată lumea s-a înghesuit în fund și a ieșit afară cu zgomot. În tot timpul scenei următoare, sala întrunirii e goală. În fund, prin ușe, se văd mai mulți alegători primblându-se în sus și-n jos, vorbind încet și fumând.)

SCENA IV

TRAHANACHE ieșind repede din fund, din cabinetul primarului în partea despărțită cu grilaj, după el FĂNICĂ și ZOE urmărindu-l. (Scena aceasta se face misterios și răpede.)

TRAHANACHE

Nu! Nu se poate...

ZOE

(urmărindu-l)

Nene...

TIPĂTESCU

(asemenea)

Neică Zahario.

ZOE

Dacă ai ținut vreodată la mine...

TIPĂTESCU

Dacă mi-ești prietin...

TRAHANACHE

Ei, aveți puținică răbdare! (*serios.*) Cum putem noi să punem candidatura unui plastograf?

TIPĂTESCU

Bine, frate, plastograf, așa e; dar până să bage lumea de seamă... să-l tragem în judecată...

ZOE

Să ne facem de răs prin tribunale... nene, gândește-te...

TRAHANACHE

(după un moment de ezitare)

Ei nu! Dacă ar fi numai una... aia cu scrisoarea ta către Joițica, înțeleg; să zic: pentru politică - unde e în joc interesul țării, ca oricare român, a încercat omul, ca să te forțeze adică, pentru că te știe că ții la onoarea Joițichii, ca prietin ce-mi ești, - a făcut plastografie...

TIPĂTESCU

Se-nțelege!

ZOE

Firește; în politică...

TRAHANACHE

Ei, aveți puținică răbdare... De astălaltă? (*se lovește cu mâna pe buzunarul hainii.*) Apoi, dacă umblă el cu machiavelicuri, să-i dau eu machiavelicuri - (*schimbând tonul.*) Martoră mi-e Maica Precista! Să n-am parte de Joițica - că e de față - să spuie...

ZOE

(cu sentiment)

Nene!

TRAHANACHE

N-am umblat în viața mea cu diplomăție; dar dacă e vorba să facem pe iezuitul a la Matternich, apoi să-i dau eu, neică...

TIPĂTESCU

(impacientat)

Nu pricep, neică Zahario!

ZOE

(asemenea)

Nici eu.

TRAHANACHE

Ei, aveți puținică răbdare! (*scoate o hârtie din buzunar și o desface - o poliță.*) Asta tot pentru politică e? Girurile astea două cu care onorabilul d. Cațavencu a ridicat cinci mii de lei de la Soțietate, sunt tot pentru enteresul țării?

TIPĂTESCU

(luând degrabă polița și examinând-o când pe-o partea când pe alta)

Suntem scăpați!

ZOE

Scăpați?

TRAHANACHE

Ei apoi? Când îți spuneam eu să ai puținică răbdare, că l-am prins cu alta mai boacăna...

TIPĂTESCU

(abia stăpânindu-și bucuria)

Nene Zahario, candidatul nostru este d. Agamiță Dandanache.

TRAHANACHE

Așa da!

ZOE

Mi-e frică!...

TIPĂTESCU

Nu mai avem nici o grijă.

TRAHANACHE

... Dă-mi înscris pe Gagamiță ăla, să nu-i uit numele... (*vorbește încet cu Zoe.*)

TIPĂTESCU

(scoate portofelul, rupe o filă și scrie pe ea, apoi o dă lui Zaharia)

Iată...

TRAHANACHE

Mă duc să deschid ședința.

TIPĂTESCU

Anunță îndată candidatura, ridică ședința și vino să mergem la preferanță, te așteptăm...

TRAHANACHE

(vrând să treacă prin portița grilajului în partea tribunii)

A! Ți-am dat polița lui Cațavencu... Să nu o pierzi. (*trece.*)

TIPĂTESCU

N-ai grijă, neică Zahario, eu nu pierz hârtiile de preț... (*sărută repede pe Zoe.*)

ZOE

Fănică!

TIPĂTESCU

A! Acuma, să-l lucrez eu pe nenea Cațavencu (*ies amândoi iute pe ușa din stânga.*)

SCENA V

TRAHANACHE, care s-a urcat la tribună, apoi CAȚAVENCU, POPESCU, IONESCU, ALEGĂTORI, PUBLICUL venind din fund și ocupând locurile lor din scena I-a. Intrare zgomotoasă, acompaniată de clopoțelul prezidentului.

TRAHANACHE

(în picioare)

Orele sunt înaintate! Pofțiți, pofțiți, stimabililor: avem cestiuni arzătoare la ordinea zilei... (*șade.*)

(Toată lumea s-a așezat la locul său.)

CAȚAVENCU

(cu modestie)

D-le președinte, vă rog, cerusem și eu cuvântul...

TRAHANACHE

Da, (*binevoitor*) da, stimabile. Aveți cuvântul. Pofțiți la tribună!...

(Mișcare în grupul lui Cațavencu.)

CAȚAVENCU

(ia poză, trece cu importanță printre mulțime și suie la tribună; își pune pălăria la o parte, gustă din paharul cu apă, scoate un vraf de hârtii și gazete și le așază pe tribună, apoi își trage batista și-și șterge cu eleganță avocățească fruntea. Este emoționat, tușește și luptă ostentativ cu emoția care pare a-l birui. - Tăcere completă. Cu glasul tremurat.)

Domnilor!... Onorabili concetățeni!... Fraților!... (*plânsul îl îneacă.*) Iertați-mă, fraților, dacă sunt mișcat, dacă emoțiunea mă apucă așa de tare... suindu-mă la această tribună... pentru a vă spune și eu... (*plânsul îl îneacă mai tare.*)... Ca orice român, ca orice fiu al țării sale... în aceste momente solemne... (*de abia se mai stăpânește*) mă gândesc... la țărișoara mea... (*plânsul l-a biruit de tot*) la România... (*plânge. Aplauze în grup*)... la fericirea ei!... (*același joc de amândouă părțile*)... la progresul ei! (*asemenea crescendo*)... la viitorul ei! (*plâns cu hohot. Aplauze zguduitoare.*)

IONESCU, POPESCU, TOȚI

(foarte mișcați)

Bravo!

CAȚAVENCU

(ștergându-se repede la ochi și remițându-se d-odată; cu tonul brusc, vioi și lătrător)

Fraților, mi s-a făcut o imputare și sunt mândru de aceasta!... O primesc! Mă onorez a zice că o merit!... (*foarte volubil.*) Mi s-a făcut imputarea că sunt foarte, că sunt prea, că sunt ultra-progresist... că sunt liber-schimbist... că voi progresul cu orice preț. (*scurt și foarte retezat.*) Da, da, da, de trei ori da! (*aruncă roată priviri scânteietoare în adunare. Aplauze prelungite.*)

CAȚAVENCU

Da! (*cu putere din ce în ce crescândă.*) Voi progresul și nimic alt decât progresul: pe calea politică... (*îngrașă vorbele.*)

POPESCU

Bravo!

CAȚAVENCU

Socială...

IONESCU

Bravo!

CAȚAVENCU

Economică...

POPESCU

Bravo!

CAȚAVENCU

Administrativă...

IONESCU

Bravo!

CAȚAVENCU

Și... și...

IONESCU, POPESCU, GRUPUL

Bravo! Bravo!

TRAHANACHE

(clopoțind)

Rog, nu întrerupeți pe orator, stimabile...

CAȚAVENCU

(cu tărie)

Nu mă tem de întreruperi, venerabile domnule președinte... (*cătră adunare și mai ales cătră grup, cu tonul sigur.*) Puteți, d-lor, să întrerupeți, pentru că eu am tăria opiniilor mele... (*reintrând în tonul discursului și îngrășând mereu vorbele*) și... și... financiară. (*Aplauze prelungite.*)... Da, suntem ultra-progresiști, da, suntem liber-schimbști... Or... conduși de aceste idei, am fundat aci înorașul nostru "Aurora Economică Română", soțietate enciclopedică-cooperativă, independentă de cea din București... pentru că noi suntem pentru descentralizare. Noi... eu... nu recunosc, nu voi să recunosc epitropia bucureștenilor, capitaliștilor, asupra noastră; căci în districtul nostru putem face și noi ce fac dânșii în al lor...

GRUPUL

(aplauze)

Bravo!

CAȚAVENCU

Soțietatea noastră are de scop să încurajeze industria română, pentru că, dați-mi voie să vă spui, din punctul de vedere economic, stăm rău...

GRUPUL

(aplauze)

Bravo!

CAȚAVENCU

Industria română e admirabilă, e sublimă, putem zice, dar lipsește cu desăvârșire. Soțietatea noastrăă dar, noi, ce aclamăm? Noi aclamăm munca, travaliul, care nu se face de loc în țara noastră!

GRUPUL

Bravo! (*aplauze entuziaste.*)

TRAHANACHE

(clopoțind)

Stimabile... nu...

CAȚAVENCU

Lăsați, d-le președinte, să întrerupă... nu mă tem de întreruperi!... În Iași, de exemplu, - permiteți-mi această digresiune, este tristă, dar adevărată! - în Iași n-avem nici un negustor român, nici unul!...

GRUPUL

(mișcat)

A!

CAȚAVENCU

Și cu toate aceste toți faliții sunt jidani! Explicați-vă acest fenomen, acest mister, dacă mă pot exprima astfel!

GRUPUL

Bravo! (*aplauze.*)

CAȚAVENCU

Ei bine! Ce zice soțietatea noastră? Ce zicem noi?... Iată ce zicem: această stare de lucruri este intolerabilă! (*aprobări în grup. Cu tărie.*) Până când să n-avem și noi faliții noștri?... Anglia-și are faliții săi, Franța-și are faliții săi, până și chiar Austria-și are faliții săi, în fine oricare națiune, oricare popor, oricare țară își are faliții săi (*îngrașă vorbele.*)... Numai noi să n-avem faliții noștri!... Cum zic: această stare de lucruri este intolerabilă, ea nu mai poate dura!... (*aplauze frenetice. Pauză. Oratorul soarbe din pahar și aruncă iar priviri scânteietoare în adunare. În momentul acesta mai mulți inși se mișcă în fund, pe unde apare Cetățeanul turmentat și Ghiță în țivil.*)

SCENA VI

ACEIAȘI - GHIȚĂ PRISTANDA ȘI CETĂȚEANUL forate șovăind. Zgomot la intrarea acestora

TRAHANACHE

(clopoțind)

Faceți puținică tăcere...

CAȚAVENCU

(care, în timpul scurt al rumorii provocate de intrarea lui Pristanda și a Cetățeanului turmentat, și-a consultat hârtiuțele, cu ton predominant)

Fraților, iată ce spun statutele soțietății noastre la art. I-ii: "Se formează în urbea noastră o soțietate enciclopedică-cooperativă cu numele de «Aurora Economică Română». Scopul soțietății este ca România să fie bine și tot românul să prospere!"

CETĂȚEANUL

(care, de la intrare, a venit șovăind până la mijloc și s-a turnat pe un scaun în fața tribunii, se scoală și ridică mâna)

Și eu! (*sughite*) și eu sunt! (*șovăie și iar se toarnă pe scaun. - Râsete în fund, rumoare în față.*)

CAȚAVENCU

(cătră Trahanache, întorcându-se spre masa prezidențială)

Domnule președinte, rog să nu fiu întrerupt...

TRAHANACHE

Parcă ziceai, stimabile, că întreruperile...

CAȚAVENCU

Da (*cu dignitate*) dar...

TRAHANACHE

În sfârșit... (*clopoțind.*) Nu întrerupeți, mă rog...

CAȚAVENCU

(căutând șirul)

Ziceam dar: "... ca România să fie bine și tot românul să prospere"...

CETĂȚEANUL

(se scoală șovăind și ridică mâna)

Și eu sunt! (*sughite rău; râsete, rumoare.*)

TRAHANACHE

A! (*sculându-se peste masă.*) Ce? Ce ești d-ta, stimabile?...

CETĂȚEANUL

(sughitând)

Mă cunoaște d. Nae... (*arată spre Cațavencu.*) Cioclopedică... (*râsete, rumoare.*)

CAȚAVENCU

(nervos)

Ce?

CETĂȚEANUL

Română!... (*râsete; sughite.*) Aurora!... (*sughite; râsete, rumoare din ce în ce mai mare.*)

TRAHANACHE

(nervos și el, cătră adunare, clopoțind)

Faceți tăcere, stimabile!... (cătră Cetățeanul turmentat.) Cum?

CETĂȚEANUL

(șovăind)

Cioclopedică! (*sughite.*) Comportativă! (*sughite.*) Iconomie! (*sughite.*) Soțietate care va să zică... (*râsete și rumoare mare.*)

IONESCU

E turmentat!...

POPESCU

E tun! (*grupul se mișcă; unii se scoală.*)

CETĂȚEANUL

(sughițând și strigând)

Sunt nembru!

TRAHANACHE

(agitând clopoțelul cu putere, cătră Ionescu și Popescu)

Stimabile! Stimabile, (*cu afabilitate*) rog, dați afară pe onorabilul!

IONESCU, POPESCU și GRUPUL

Afară! E turmentat! Afară! (*Ionescu și Popescu îl îmbrâncesc spre ușă. Cațavencu s-a dat jos de la tribună și vorbește cu câțiva din grup.*)

CETĂȚEANUL

(îmbrâncit de dascăli și opunându-se)

Nu mă-mbrânciți... că amețesc!

IONESCU, POPESCU și GRUPUL

Afară!

CETĂȚEANUL

Nembru!

(Toată scena aceasta a fost însoțită de râsete și rumoare. Dascălii au dat afară pe Cetățeanul turmentat. În adunare, mișcare. Pristanda se apropie la tribună, în vreme ce dascălii și grupul lor, în mijloc cu Cațavencu, se agită și-și reiau locurile.)

PRISTANDA

(misterios lui Trahanache)

Coane Zahario, dă-i zor! Trebuie să-l lucrăm pe onorabilul, pe d. Nae Cațavencu; ordinul lui conul Fănică... Sunt la ușă, când oi tuși de trei ori, d-ta proclamă catindatul și ieși pe portiță... și pe urmă-i treaba mea...

TRAHANACHE

(încet)

Bine.

PRISTANDA

(încet)

Când oi tuși de trei ori: nu mi-a sosit încă oamenii!... (*trece lângă ușa din fund, pe unde intră cu zgomot Farfuridi, Brânzovenescu și alți câțiva. Pristanda vorbește încet cu dânșii. Toți se aranjează în fund, astupând ușa de ieșire.*)

SCENA VII

ACEIAȘI - FARFURIDI, BRÂNZOVENESCU și alți alegători și CETĂȚEANUL TURMENTAT, apoi ZOE și TIPĂTESCU ascunși după grilaj și ascultând ce se petrece în adunare

TRAHANACHE

(clopoțind, către Cațavencu, care vorbește încet cu grupul lui)

Poftiți la tribună, stimabile!... (*Cațavencu pornește spre tribună.*)

ZOE

Nu mai auz nimic...

TIPĂTESCU

Pesemne n-a sosit încă Ghiță.

CAȚAVENCU

(de la tribună)

Fraților!

FARFURIDI

(aducând din fund pe Cetățeanul turmentat)

Te-a dat afară? Cum se poate, fraților, să lăsăm să gonească din adunare pe un cetățean onorabil, pe un alegător?

BRÂNZOVENESCU

Pentru că d. Cațavencu...

CAȚAVENCU

(răcnind)

Stimabile! (*lui Trahanache.*) Domnule prezident! (*Rumoare surdă în fund.*)

TRAHANACHE

Stimabile (*clopoțind*) aveți puținică răbdare. (*Ghiță tușește cu putere de trei ori.*) Fiindcă orele sunt înaintate...

CAȚAVENCU

Dați-mi voie...

TRAHANACHE

(ridicându-se)

Fiindcă unii dintre domnii alegători au început să plece, ar fi bine, cred, mâine fiind alegerea, ca chiar acuma să rugăm pe onorabilul orator să-și întrerupă discursul un moment, să aibă puținică răbdare, pentru ca să proclamăm numele candidatului propus de comitetul nostru.

CAȚAVENCU

(cu aer foarte degajat)

Primesc cu mulțumire, d-lre președinte. (*coboară de la tribună, către grupul său.*). Numele candidatului.

TOȚI

(din grup și din sală)

Da! Numele candidatului!

ZOE

(tremurând, încet)

Fănică!

TIPĂTESCU

(încet)

Taci! N-ai grijă!

TRAHANACHE

(citind foaia între lumânări)

Stimabil! Candidatul pe care-l susține comitetul nostru, este domnul...

IONESCU

Nae Caț...

TRAHANACHE

(întrerupându-l)

Ai puținică răbdare... (*citind*) domnul...

CAȚAVENCU

Domnul... *(Toată lumea ascultă cu mare nerăbdare și în deplină tăcere; Zoe se strânge după grilaj lângă Tipătescu.)*

TRAHANACHE

Domnul... Agamiță Dandanache!

(Mișcare de satisfacție în fund. În grupul din față turburare. Zoe și Tipătescu ascultă mișcați.)

CAȚAVENCU

(sărind în loc și răcnind)

Trădare! *(gesticulează viu în mijlocul grupului său. În fund aplauze.)*

TRAHANACHE

(în picioare)

Dați-mi voie! *(clopoțind; după un moment de tăcere.)* Cine a pronunțat cuvântul trădare? *(Toată lumea e în picioare și în fierbere.)*

CAȚAVENCU

(din mijlocul grupului, cu putere)

GHIȚĂ, BRÂNZOVENESCU și CETĂȚEANUL TURMENTAT și CEI DIN FUND

Afară! Afară moftologul!

TRAHANACHE

(trăgând clopoțelul foarte violent, către grupul din fund)

Aveți puținică răbdare! *(cătră Cațavencu.)* Și cine este trădător, stimabile?

CAȚAVENCU

(foarte aprins)

Acela care falsifică numele candidatului odată hotărât, acela care uită, care trădează interesele și onoarea familiei sale... *(cu un gest colosal.)* D-ta!

TRAHANACHE

(trântind clopoțelul pe masă în culmea indignării)

Apoi, ai puținică răbdare, stimabile! Mă scoți din țâțâni... Eu falsificator?... Pe mine, cetățean onorabil, pe mine, om venerabil, să vie într-o adunare publică, să mă facă falsificator... cine? *(rumoare mare. Tipătescu și Zoe ascultă palpitând)* Cine? *(cu energie.)* Un plastograf patentat!

CAȚAVENCU

(sărind din loc)

Plastograf!

TOȚI DIN FUND

(strigând amenințător)

Afară plastograful!

TOȚI DIN FAȚĂ

(asemenea)

Afară falsificatorul! Trădătorul! (*fierbere mare.*)

CAȚAVENCU

(spumând, se repede din mijlocul grupului său la tribună cu pumnii încleștați și zbierând febril.
Un moment tăcere)

Fraților! Domnilor! Un moment, onorabili concetățeni! Am voit să acoper o rușine care se petrece de atâta vreme în sânul orașului nostru... (*Zoe și Tipătescu mișcare*) am voit să cruț opinia publică de o lovitură scandaloasă;... astăzi însă am fost lovit așa de crud în dignitatea mea, încât nu mai pot tăcea. (*Zoe și Tipătescu mișcare.*) Acest onorabil cetățean, (*arată pe Trahanache*) acest om venerabil, d. Zaharia Trahanache...

TRAHANACHE

(cu pofidă)

Ei? Eu...

CAȚAVENCU

Este atât de naiv, încât crede că e plastografie un document olograf...

(*Zoe și Tipătescu mișcare de groază.*)

ZOE

Fănică!... (*șovăie.*)

TIPĂTESCU

(susținând-o și răcnind cu o supremă putere)

Ghiță! (*se repede la portița grilajului... Zoe se agață de el și-l oprește. Rumoare mare.*)

PRISTANDA

(punând mâinile amândouă lângă gură ca o port-voce și strigând asemenea spre partea de unde i-a venit chemarea)

Prezent! (*cătră cei din fund.*) Pe el, copiii! (*Grupul din fund cu Pristanda, Farfuridi, Brânzovenescu, Cetățeanul turmentat se reped la tribună și pun mâna pe Cațavencu.*)

CAȚAVENCU

(continuând a zbiera în mijlocul zgomotului)

O scrisorică a prefectului cără...

GRUPUL LUI CAȚAVENCU

Pe ei, fraților. (*Grupul din față dă năvală spre fund.*)

TOATĂ LUMEA

Afară! Ho! Huideo!

(Zgomot la culme, strigăte, huiduieli, fluierături. Zaharia Trahanache a ieșit repede pe porțița grilajului, a dat dincolo de Zoe și de Tipătescu, și toți trei ascultă ce se petrece în adunare. Pristanda, Farfuridi, Brânzovenescu au apucat de gât pe Cațavencu și-l târăsc afară. Grupul Ionescu și Popescu sunt grămadă peste cei din fund. Toate cuvintele și mișcările acestea din urmă se fac deodată și într-o clipă. - Cortina se lasă asupra primei mișcări a scandalului.)

ACTUL IV

(Grădina lui Trahanache, în fund grilaj cu poartă de intrare în mijloc; se vede în fund perspectiva orașelului pe un fundal de dealuri. La dreapta în grădină, pe planul întâi și al doilea, intrarea, cu trei trepte de piatră, în casele lui Trahanache. La stânga boschete. Mobile de grădină.)

SCENA I

ZOE și TIPĂTESCU

ZOE

Unde e? Unde poate să fie Cațavencu?

TIPĂTESCU

Nu știi: a fugit, a murit, a intrat în pământ... (*după o pauză, apropiindu-se de Zoe.*) Ei? Și pentru ce voiești să știi? Pentru că să te-ngrijești mai mult acum? Din contra. Eu parcă nu mai am grije... Zoe, gândește-te: de două zile, oamenii noștri aleg pe Dandanache, pe care-l așteptăm din minut în minut, - am ordine să-i fac o primire strălucită...

ZOE

Ei și?

TIPĂTESCU

Ei!... De două zile va să zică, strivesc pe Cațavencu, și el nu e nicăiri. Unde e? Pentru ce nu s-arată?... Are scrisoarea, pentru ce nu o publică? Pentru ce a dispărut, nu știu, - din ce motive nu publică scrisoarea, nu-mi pasă, - destul că nu o publică... Și-l crezi tu pe mișelul capabil să nu o publice pentru altceva, decât pentru că nu poate?

ZOE

Ce inimă! Ce judecată ai, Fănică? (*cu frământare concentrată.*) Dar aste două zile cum am trăit eu?... Ce strângere continuă de inimă! Ce frică! Ce tortură!... Fiecare persoană care-mi iese înaintea, fiecare figură pe care o văz, fiecare mișcare ce se face în jurul meu, îmi zdrobește toată puterea... Fănică, ai milă de mine, o zi încă de astfel de chinuri și nu mai pot trăi... Înnebunesc... (*își ia capul în mâini și plânge.*)

TIPĂTESCU

Nu fi copilă, Zoe... Zoe...

ZOE

(plânsă)

Tu nu înțelegi, tu nu simți! Peste câteva minute se sfârșește alegerea și se proclamă deputat al vostru Dandanache; sunt sigură... sigură... că în același moment, mișelul, care s-a ascuns și ne pândește din întuneric, o să-și împrăștie publicația lui infamă... ca să-și răzbune! Ei... atunci eu?...

TIPĂTESCU

(scoate polița din buzunar și i-o arată)

Nu poate... dacă face asta, e pierdut...

ZOE

Ce-mi pasă! După ce m-o pierde pe mine!... Fănică! N-aș voi să mă răzbuni, aș voi să mă scapi... Prevedeam asta... Presimțeam c-o să ajungem aici, când am văzut scandalul de alaltăieri seara la întrunire... Iată culmea nenorocirii: el nu știe că ai plastografia lui;... el nu știe că dacă ar veni aici să primească schimbul acestor două hârtii, ar scăpa și el și m-ar scăpa și pe mine... Te-ai bizuit să joci cu Cațavencu și te-ai amăgit, și mi-ai jucat onoarea mea, rușinea mea, viața mea, și ai pierdut, pentru că sau el joacă mai bine ca tine, sau noi avem mai puțin noroc decât el... (*se îneacă de plâns.*) Ce să fac? Ce să fac?

TIPĂTESCU

Taci! Vine cineva... șterge-te la ochi!

SCENA II

ACEIAȘI - TRAHANACHE și AGAMIȚĂ DANDANACHE, venind din fund

TRAHANACHE

(foarte politicos)

Poftim, poftim, stimabile!

TIPĂTESCU

Cine să fie?

ZOE

Un străin?...

TRAHANACHE

(coborând)

Dă-mi voie, Joițico, să-ți recomand pe d. Agamiță Dandanache!

ZOE și TIPĂTESCU

Dandanache! (*complimente.*)

TRAHANACHE

Candidatul nostru!... adică ce mai candidat! Alesul nostru.

DANDANACHE

(vorbește peltic și sâsâit)

Sărut mâna... Și domnul? Bărbatul dumneei?

TRAHANACHE

Nu, eu sunt bărbatul dumneei, dumneei este nevasta mea, cum am avut onoarea să vă recomand...

DANDANACHE

Și d-voastră?

TRAHANACHE

Și eu?... Bărbatul dumneei... Eu (*serios*) Zaharia Trahanache, președintele Comitetului permanent, Comitetului electoral și... ai puțină răbdare... (*se caută în buzunar și scoate o cartă de vizită, pe care i-o dă lui Dandanache*), sunt aicea toate comitetele...

DANDANACHE

Mersi!... Și domnul?...

TRAHANACHE

Domnul Fănică Tipătescu, prefectul nostru, amicul meu și al familiei mele.

DANDANACHE

(lui Fănică)

Îmi pare bine, d-le preșident! (*îi dă mâna. Trahanache trece lângă Zoe.*)

TIPĂTESCU

Și mie, onorabile, nu mai puțin... Sunt încântat... Dar cu ce ocazie pe la noi?

DANDANACHE

Cu ocazia aledzerii, neicursorule, cu ocazia aledzerii; stii, m-a combătut opoziția și colo, și dincolo, și dincolo... și rămăsesem eu... care familia mea de la patuzsopt în Cameră... rămăsesem mă-nțeledzi fără coledzi... și așa am venit pentru aledzere.

ZOE

(cu răutate)

Nu trebuia să vă mai deranjați...

DANDANACHE

Ba încă țe deranz, conia mea! Da' stii, nu fătea să nu fațem măcar act de prezență...

TRAHANACHE

Se-nțelege! Foarte bine, foarte bine! Trebuie, trebuie.

DANDANACHE

Da' de deranz... destul! Închipuieste-ți să vii pe drum cu birza ținți postii, hodoronc-hodoronc, zdronca-zdronca... Stii, m-a zdrunținat!... Si clopoțerii... (*gest*) îmi țiuie urechile... stii asa sunt de amețit si de obosit... nu-ți fați o idee, conia mea, (*cătră Trahanache*) nu-ți fați o idee, d-le prefect, neicursorule, (*cătră Tipătescu*) nu-ți fați o idee, d-le prezident puicursorule...

TIPĂTESCU

Firește...

ZOE

Mai e vorbă...

DANDANACHE

Adineaori am sosit, era să trag la otel... dar birzarul... el stia de țe viu, mi-a arătat pe d. prefect. (*arată pe Trahanache.*)

ZOE

(încet cătră Tipătescu, care râde)

Și încă mai râzi, Fănică.

TRAHANACHE

Da, mă duceam pe la alegere să văz cum mergem... Nu-i vorba de mers, mergem strună... dar știi, de obicei, ca un cap ce sunt al partidului, trebuie să fiu acolo...

DANDANACHE

(strângându-i mâna)

Bine că te-am găsit, neicursorule, mersi. (*vorbesc amândoi deoparte.*)

ZOE

(cătră Fănică încet)

Iată, Fănică, pentru cine mi-am pierdut eu liniștea... Și spune drept dacă nu era mai bun Cațavencu!

TIPĂTESCU

(scurt)

E simplu, dar îl prefer, cel puțin e onest, nu e un mișel!

TRAHANACHE

(lui Dandanache)

Stimabile, eu te las aci cu amicul Fănică și cu Joițica... Eu trebuie să mă duc la alegere: peste o jumătate de ceas se deschide urna; trebuie să fiu acolo... D-ta n-ai nici o grijă, mergem la sigur, la noi opoziție nu încapă... suntem tari, stimabile... tari... Nu o să ai majoritate, stimabile...

DANDANACHE

Cum se poate? Să nu te pomenești cu vrun balotaz? 'Ai?... a mai pățit-o si alții...

TRAHANACHE

Adică, ai puținică răbdare, balotaj la noi?... zic: nu majoritate, unanimitate o să ai, stimabile.

DANDANACHE

A, așa? (*cu siguranță.*) Se-nțeledze... Niți nu se putea altfel...

TRAHANACHE

Salutare, stimabile, salutare... La revedere Fănică... La revedere, Joițico. (*iese.*)

SCENA III

ZOE, TIPĂTESCU, DANDANACHE

DANDANACHE

Cum îți spui, să nu m-aleg, puicisorule, nu merdzea... Eu, familia mea, de la patuzsopt... luptă, luptă si dă-i, si dă-i si luptă... si eu mă-nțeledzi tocmai acuma să remâi pe dinafară... fără coledzi!... Și cât p-ați, neicursorule, să nu m-aleg...

ZOE

Să nu te-alegi d-ta, cu meritele d-tale! Era peste puțință...

TIPĂTESCU

Peste puțință...

DANDANACHE

Ei, uite așa, cu meritele mele, conită, vezi! Era cât p-ați, dar stii, cât p-ați... Întreabă-mă, neicursorule, să-ți spui: nu vrea comitetul țentral si pațe; zițea că nu sunt marcant. Auzi, eu să nu fiu marcant... Am avut noroc, mare noroc am avut. Să vedeți. Într-o seară... ținevas - nu spui ține... persoană însemnată... da' becher - vine si zoacă la mine cărți... si când pleacă își uită pardesiul la mine... A doua zi, voi să-l îmbrac... gândeam că-i al meu... văz că nu-i al meu; îl caut prin buzunare si dau... peste țe te gândești?

TIPĂTESCU

Peste?

DANDANACHE

(râzând)

Peste o scrisorică.

AMÂNDOI

O scrisorică.

DANDANACHE

De amor...

AMÂNDOI

(mișcați)

O scrisorică de amor?

DANDANACHE

O scrisorică de amor cătră becherul meu, de la nevasta unui prietin, - nu spui ține... persoană însemnată.

ZOE

Ei și?

TIPĂTESCU

Ei?

DANDANACHE

Ei, țe să-ți mai spui, puicursorule? Adu o birze, mă, băiete, degrabă... Mă sui în birze si mă duc la persoana, la becherul, - nu spui ține - e persoană însemnată -: Găsește-mi, mă-nțeledzi, un coledzi, ori dau scrisoarea la "Răsboiul"... De colea până colea... gâri-mâr... a trebuit, conیța mea, să țedeze, si trancl! Depesa aiți, neicursorule...

ZOE

(agitată treptat în măsura povestirii lui Dandanache)

A! Domnule Dandanache, ai făcut rău... fapta d-tale este... să-mi dai voie să-ți spui...

TIPĂTESCU

(încet)

Zoe! (*ea urcă.*)

DANDANACHE

Asa ei, puicursorule, c-am întors-o cu politică. Aud? Țe era de făcut? Aminteri dacă nu-mi dedea în gând asta, nu m-aledzeam... si nu merdzea de loc, neicursorule; fă-ți idee! Familia mea de la patuzsopt (*coborând cătră public*) si eu, în toate Camerele, cu toate partidele, ca rumânul imparțial... si să remâi fără coledzi!

TIPĂTESCU

Vezi bine! (*mușcându-și buzele.*) Dar nu ne-ai spus sfârșitul istoriei... scrisoarea.

ZOE

Da, scrisoarea...

DANDANACHE

Care scrisoare?

TIPĂTESCU

Scrisoarea becherului...

DANDANACHE

Care becher?

ZOE

(nervoasă)

Persoana însemnată... scrisoarea... de amor... arma d-tale politică, cu care te-ai ales...

TIPĂTESCU

Scrisoarea pe care voiai s-o publici în "Răsboiul", dacă nu...

DANDANACHE

(aducându-și în sfârșit aminte)

A da! Scrisoarea... da... am prițeput...

ZOE

Ei! Scrisoarea?

TIPĂTESCU

Ce s-a făcut?

DANDANACHE

O am pusă acasă la păstrare... dar stii, la loc sigur...

ZOE

Nu i-ai înapoiat-o persoanei?

DANDANACHE

(cu mirare)

Cum s-o înapoiez?

TIPĂTESCU

Iată te-alegi, el și-a ținut cuvântul...

ZOE

Trebuie să i-o dai înapoi...

DANDANACHE

Cum se poate, conia mea, s-o dau înapoi? S-ar putea să fac așa prostie? Mai trebuie s-aldată...
La un caz iar... pac! La "Răsboiul". (*coboară.*)

ZOE

(cu dezgust)

A! (*trecând pe lângă Fănică, încet și cu tonul lui de mai sus.*) E simplu, dar e un om onest! (*tare, cătră Dandanache.*) D-le Dandanache, am să vă fac o rugăciune: o să rămâneți la masă la noi... mă rog să nu povestiți istoria cu scrisoarea becherului d-voastră...

TIPĂTESCU

Știți asupra alegătorilor, ar face poate rău efect...

DANDANACHE

Nu spui, neicursorule; dar dacă oi uita - aminteri, am memorie bună... dar stii, cum sunt amețit de drum, poate să uit și să-nțep - să-mi fațeți semn. Eu la masă o să stau ori lângă d-ta, ori lângă consoarta d-tale...

TIPĂTESCU

Care consoarta mea?

DANDANACHE

Doamna.

ZOE

(aparte)

A! Idiot!

TIPĂTESCU

(impacientat)

Pardon, d-le Dandanache, doamna e soția d-lui prezident al Comitetului, domnul care v-a adus aici, (*subliniază silabic*) domnul Zaharia Trahanache, doamna Zoe Zaharia Trahanache... Eu sunt Ștefan Tipătescu, prefectul județului... cu doamna sunt numai prieten...

DANDANACHE

(care a ascultat cu multă atenție)

Asa e, bini ziți puicursorule... bată-vă sănătatea să vă bată... pardon... stii eu... de pe drum (*serios*) fă-ți idee d-ta: ținți postii, hodoronc-hodoronc, zdronca-zdronca, și clopoței... îmi țiuie grozav...

ZOE

(aparte)

Trebuie să-l duc de aici să se liniștească puțin... e amețit rău de tot.

TIPĂTESCU

D-le Dandanache, nu voiți să vă odihniți, să vă liniștiți puțin...

DANDANACHE

Ba da, neicursorule... dar unde?

ZOE

Poftiți cu mine, d-le Dandanache.

DANDANACHE

(dându-i brațul și ieșin cu ea la dreapta pe scară)

Stii, conia mea, sunt asa de amețit... stii, trăsura... si clopoțeeii... stii, îmi țiuie grozav... grozav îmi țiuie... (*ies.*)

SCENA IV

TIPĂTESCU (singur)

Și-l aleg pe d. Agamiță Dandanache! Iaca pentru cine sacrific de atâta vreme liniștea mea și a femeii pe care o iubesc... Unde ești, Cațavencule, să te vezi răzbunat! Unde ești, să-ți cer iertare că ți-am preferit pe onestul d. Agamiță, pe admirabilul, pe sublimul, pe neicursorul, pe puicursorul Dandanache... Ce lume! Ce lume! Ce lume!...

SCENA V

TIPĂTESCU, ZOE, apoi PRISTANDA

ZOE

(coborând precipitat treptele)

Ai auzit, Fănică? Ai auzit? Onestul tău d. Agamiță, care reușește, care triumfează, păstrează scrisoarea... Ce trebuie să facă onestul Cațavencu, care n-a reușit, care-și mușcă acuma mâinile, își mestecă turbarea și mă ochește din cine știe ce ascunzătoare? (*agitată.*) A! Mi-e groază să mă gândesc. Ce face Cațavencu? Unde e ascuns șarpele? De unde o să-și arunce veninul asupra mea?

TIPĂTESCU

Zoe! Zoe! Fii bărbată...

ZOE

(îneacă)

Nu mai pot, nu mai pot. Vorbele lui Dandanache mi-au luat toată puterea, mi-au frânt inima... A! Înnebunesc de frică. (*își ascunde obrazul.*)

PRISTANDA

(venind repede din stânga)

Coană Joițico! Coană Joițico!...

TIPĂTESCU

Ghiță!

ZOE

(tresărind)

Ghiță... Ce e? Spune!

PRISTANDA

(oprindu-se)

Coană Joițico, voiam să...

ZOE

(fierbând)

Spune, nu mă chinui! Ce e? A publicat-o? Dă-mi-o s-o văz! (*foarte agitată*) Dă-mi-o, s-o văz!

TIPĂTESCU

Zoe! Ești nebună!

PRISTANDA

(aparte)

Curat nebună!

ZOE

Da, sunt nebună! Și ție trebuie să-ți mulțumesc de asta.

PRISTANDA

(căutând s-o calmeze)

Nu, coană Joițico, nu e nimica, nu e nimica publicat... "Răcnetul" nici n-a apărut astăzi... După ce a fugit Cațavencu, dăscălimea s-a apucat la ceartă, s-au bătut, l-au bătut pe popa Pripici, și nici vorbă să mai scoață gazeta... S-a spart partidul independent... s-a spart! (*încet Zoi, trecând spre Tipătescu.*) Am să vă spun ceva secret, acu numaidecât!

TIPĂTESCU

Nu spuneam eu! Dar Cațavencu?

PRISTANDA

Nu l-am găsit, coane Fănică, parcă a intrat în pământ. (*bătându-se repede pe frunte ca și cum și-ar aduce aminte de ceva.*) A! Ce-am uitat! Să mă iertați, sărut mâna, coane Fănică... Ministrul... nu, miniștrii, toți șapte, vă cheamă la telegraf numaidecât... de-aia vă căutam așa de zor...

TIPĂTESCU

La telegraf? Ce mai vor de la mine?

PRISTANDA

Nu știi, dar bate telegraful de un ceas, coane Fănică, trebuie să mergeți.

TIPĂTESCU

A, blestemată politică... Zoe! Zoe, curaj, mă duc...

ZOE

Du-te.

TIPĂTESCU

Mi-ntorc îndată. (*îi sărută mâna.*) Zoe, fii cuminte! Nu suntem pierduți; n-ai grijă; la revedere! (*pleacă prin fund.*)

ZOE

La revedere!... A!... cum pot să iubesc pe omul ăsta! (*cade pe gânduri. Pristanda urmărește pe Tipătescu până la ieșire și se uită după el până se depărtează.*)

SCENA VI

ZOE, PRISTANDA

PRISTANDA

(după ce s-a asigurat că Tipătescu s-a depărtat, coboară degrab')

Coană Joițico!

ZOE

(tresărind)

Ai! Ghiță! Iar m-ai speriat... Ce e? Ce vrei? Du-te! Lasă-mă-n pace!

PRISTANDA

Sărut mâna, coană Joițico, nu vă supărați. (*foarte cu binișorul.*) Este cineva,... cineva, pe care-l știți d-voastră bine,... așteaptă aici... ar voi să vă vorbească... dar numai d-voastră... De-aia eu l-am trimis pe conul Fănică la telegraf, pentru ca să rămâneți d-voastră singură... Am mințit... nu-i adevărat că-l cheamă miniștrii. Știu că o să mă ocărăscă, o să mă bată că l-am trimis la cai verzi pe păreți, dar lasă să mă ocărăscă... să mă bată... Nu e mai-marele meu? Nu e stăpânul meu, de la care mănânc pâne eu și unsprece suflete? L-am mințit, dar pentru bine d-voastră, coană Joițico... Îl primiți?... Da?

ZOE

(care a stat pe gânduri și n-a ascultat tirada lui Pristanda)

Pe cine să primesc?

PRISTANDA

Pe cine - pe cine?... Pe d. Nae Cațavencu...

ZOE

(sărind din loc)

Pe Cațavencu? E aici? Unde e, Ghiță? Să vie acu, numaidecât: mergi, adu-l iute. (*e în culmea nerăbdării.*)

PRISTANDA

Ascult! (*merge în fund la stânga și aduce pe Cațavencu.*) Poftim stimabile, poftim. (*îl introduce și iese repede.*)

SCENA VII

ZOE, CAȚAVENCU

ZOE

(repezindu-se la el)

D-le Cațavencu, ai voit să mă pierzi pe mine și te-ai pierdut și pe d-ta. La ce-ai fugit, pentru Dumnezeu! La ce-ai dispărut? Fănică are în mână o poliță, ale cărei giruri le-ai plastografiat, ca să ridici cinci mii de lei de la societate... Știi?

CAȚAVENCU

Știu, madam, că o are, (*dezolat*) știu, dar ce e de făcut?

ZOE

Om nebun! Ți-ai pierdut mințile? Mai întrebi ce e de făcut! Nu știi? Să-ți dau polița: scapă-mă, să te scap! Să schimbăm: dă-mi scrisoarea...

CAȚAVENCU

(*dezolat*)

Madam! Madam! Peste puțină...

ZOE

Ce?

CAȚAVENCU

Scrisoarea d-voastră...

ZOE

Ei?

CAȚAVENCU

N-o mai am!...

ZOE

Nu se poate!...

CAȚAVENCU

N-o mai am!...

ZOE

Minți!

CAȚAVENCU

Nu minț; n-o mai am!...

ZOE

Nenorocitele! Ce ai făcut-o?

CAȚAVENCU

Am pierdut-o!

ZOE

(dând un țipăt și uitându-se pierdută în toate părțile)

A! De ce nu pot să te omor!

CAȚAVENCU

Omoară-mă, madam, omoară-mă, dar nu e vina mea!

ZOE

Cum ai pierdut-o? Când ai pierdut-o? Unde ai pierdut-o?

CAȚAVENCU

În scandalul, în bătaia de alaltăieri seara, de la întrunire, cine nu știu... mi-a smuls pălăria din cap... scrisoarea o aveam în cătușeala pălăriei...

ZOE

Care va să zică, adevărat ai pierdut-o?

CAȚAVENCU

Da!

ZOE

Mi-ai pierdut scrisoarea... și nu știi, nu bănuiești pe unde poate rătăci scrisoarea mea?

CAȚAVENCU

Nu.

ZOE

Nu?

CAȚAVENCU

Nu...

ZOE

(desperată)

A! Ești un om pierdut!... Pierdut!... Eu poate să mai scap... căci poate să mai scap! Dar d-ta... (*cu putere*) d-ta ești pierdut!... Când te-a arestat Fănică, te-am scăpat eu... acuma te arestez eu și n-ai să scapi decât atunci când mi-oi găsi scrisoarea... pentru că poate să mai ai noroc s-o găsec...

Roagă-te la Dumnezeu s-o gădesc... A! S-a întors jocul, d-le Cațavencu... începe să te părăsească norocul și să mai treacă și-n partea noastră... A! Ești pierdut!, Da, pierdut!... (*strigând în fund.*) Ghiță! Ghiță!

CAȚAVENCU

Doamnă, pentru Dumnezeu! (*se uită-n toate părțile.*)

ZOE

Ghiță! (*cătră Cațavencu.*) Nu te uita pe unde să scapi... Nu mai e scăpare: plastografii dovediți nu mai au scăpare... s-a mântuit... Ghiță! Ghiță! (*merge strigând în fund și se-ntâlnește piept în piept cu Cetățeanul turmentat.*)

SCENA VIII

ACEIAȘI - CETĂȚEANUL TURMENTAT cu pălăria albă a lui Cațavencu

CETĂȚEANUL

(intrând și coborând foarte bine dispus)

Nu e Ghiță, eu sunt...

ZOE

Ce cauți?

CAȚAVENCU

(aparte)

Pălăria mea!

CETĂȚEANUL

Pe d-voastră, coană Joițico!

ZOE

Ce vrei cu mine?

CETĂȚEANUL

Ei! Uite și d. Nae. Salutare onorabile!

ZOE

(nervoasă)

Ce vrei? Spune ce vrei?

CETĂȚEANUL

Ce vreu eu, bine vreu. Eu am o vorbă: o mie de ani pace! (*gest de impaciență din partea femeii.*) Eu, coană Joițico, am găsit o scrisoare.

ZOE

Pe care ai lăsat-o să ți-o fure onorabilul d. Cațavencu...

CAȚAVENCU

(zdrobit)

Doamnă!

CETĂȚEANUL

Las-o aiai;... am mai găsit una!...

ZOE

Ei, ce-mi pasă!

CETĂȚEANUL

Nu vă supărați, coană Joițico, să vedeți... nu v-am spus tot. Eu până să nu intru în politică, cum am zice, care va să zică până să nu deviu negustor și apropiatar, am fost împărțitor... la poștie... mă cunoaște conul Zaharia!

ZOE

Ei! Ieși odată și lasă-mă... Ghiță!

CETĂȚEANUL

Și d-atunci, care va să zică, eu dau scrisoarea după adresă. Dacă nu găsesc andrisantul, scriu pe ea cu plaivaz: "adrisantul necunoscut", ori "nu se află", ori "mort", care va să zică fiecare după cum devine... (*Zoe se plimbă impacientată în fund*) dar dacă găsesc andrisantul, i-o dau andrisantului... Bunioară acuma... Eu am găsit alaltăieri, în învălmășeala de la primărie, o pălărie...

ZOE

(coborând)

O pălărie?

CAȚAVENCU

(aparte)

Mizerabilul...

CETĂȚEANUL

O pălărie, da, asta... și astăzi tot îndesând-o pe capul meu s-o potrivesc - că mi-era strâmtă - am vrut să-i scot căptușeala s-o mai lărgesc... când colo în căptușeală peste ce dau?

ZOE

O scrisoare!

CAȚAVENCU

O scrisoare

CETĂȚEANUL

O scrisoare, da, domnule Nae... Nu mai mergem pe la o țuică?...

ZOE

(foarte emoționată)

S-o vedem!

CETĂȚEANUL

E de la conul Fănică: andrisantul sunteți d-voastră.

ZOE

Dă-mi-o, dă-mi-o degrabă!

CAȚAVENCU

Sunt în adevăr pierdut!

ZOE

Degradă, dacă o ai.

CETĂȚEANUL

O am, n-am pierdut-o... nu m-am mai întâlnit (*sughite și arată pe Cațavencu*) cu onorabilul!
(*scoate scrisoarea din căptușeala pălăriei și i-o dă Zoii.*)

CAȚAVENCU

(aparte)

A! Mizerabilul!

ZOE

(care a smucit scrisoarea)

A!

CAȚAVENCU

(încet către Cetățeanul turmentat, care a trecut lângă el)

Nenorocitul! Ți-ai aruncat norocul în gărlă: te făceam om!

CETĂȚEANUL

Nu puteam... andrisantul cu domiciliul cunoscut. (*arată pe Zoe.*)

ZOE

(care s-a remis de prima emoție)

Domnule, domnule, ești un om onest, ești un om admirabil, fără pereche. Cum te cheamă, mă rog? Spune-mi... recunoștința mea...

CETĂȚEANUL

Ce trebuie să mai spui cum mă cheamă? Mă cunoaște conul Zaharia de la 11 februarie! Iacă un cetățean și eu...

ZOE

Cum să-ți mulțumesc! Ce ceri de la mine?

CETĂȚEANUL

Să-mi spui d-ta, pentru cine votez. Iaca mai e un sfert de ceas și se închide alegerea... Eu... pentru cine votez?...

CAȚAVENCU

(cu amărăciune)

Pentru d. Agamiță Dandanache..

ZOE

(întorcându-se spre el cu o privire de dispreț și amenințare)

Domnule Cațavencu! Tot mai poți vorbi? Și încă ironic. A! Ești tare, drept să-ți spui...

CETĂȚEANUL

Coană Joițico, adevărat?

ZOE

Da, adevărat, pentru d. Agamiță Dandanache: da, adevărat; poate că e singurul adevăr pe care d. Cațavencu l-a spus în viața d-sale...

CETĂȚEANUL

Atunci mă duc să votez... (*vrea să plece*) dar cum îi zice?

ZOE

D-le Cațavencu, fii bun, scrie-i, mă rog, votul acestui onest cetățean. (*Cațavencu stă pe loc.*) Te rog... (*îi arată scrisoarea. Cațavencu trece la masă, scrie un buletin și i-l dă Cetățeanului turmentat.*) Îmi dai voie? (*ia buletinul.*) "Agamiță Dandanache"... Bravo, d-le Cațavencu, ești un om de bună-credință...

CETĂȚEANUL

(luând buletinul)

Mă duc, nu mai e vreme.

ZOE

(conducându-l)

Te rog, să crezi, domnule, că oricând recunoștința mea...

CETĂȚEANUL

(foarte grăbit)

Nu mai e vreme... se-nchide alegerea. (*iese ducând sus biletul.*)

(Zoe l-a condus cu multă amabilitate până la ieșire; se-ntoarce, se oprește în fund, își deschide corsajul, pune scrisoarea în sân, se încheie la loc și coboară încet și țință spre Cațavencu. La fiecare pas al Zoi, Cațavencu se-ndoaie de încheieturi; când ea s-a apropiat bine, se oprește țăpăn înaintea lui; el cade în genunchi.)

SCENA IX

ZOE, CAȚAVENCU

CAȚAVENCU

Iartă-mă, iartă-mă...

ZOE

(râzând)

Scoală-te, ești bărbat, nu ți-e rușine! (*cu ton aspru.*) Scoală-te!

CAȚAVENCU

(sculându-se rușinat)

Iartă-mă...

ZOE

(cu dignitate)

Ești un om rău... mi-ai dovedit-o... Eu sunt o femeie bună... am să ți-o dovedesc. Acuma sunt fericită... Puțin îmi pasă dacă ai vrut să-mi faci rău și n-ai putut. Nu ți-a ajutat Dumnezeu, pentru că ești rău; și pentru eu voi să-mi ajute totdeauna, am să fiu tot bună ca și până acuma.

CAȚAVENCU

(umilit)

Madam!

ZOE

Nu tremura! Pe parola mea de onoare, ești scăpat...

CAȚAVENCU

Sărut mâinile... devotamentul meu...

ZOE

Cu o condiție: după alegere, o să fie manifestație publică,... d-ta ai s-o conduci.

CAȚAVENCU

(repede și supus)

O conduc...

ZOE

D-ta o să prezidezi banchetul popular din grădina Primăriei...

CAȚAVENCU

(asemenea)

Prezidez...

ZOE

O să chefuiești cu poporul...

CAȚAVENCU

(același joc)

Chefuiesc...

ZOE

Și o să vii aici cu toții, să saluți, în numele alegătorilor, pe deputatul ales și pe prefect...

CAȚAVENCU

Da.

ZOE

Ne-am înțelese?

CAȚAVENCU

Da.

ZOE

Du-te și ia loc în capul mesiei; fii zelos, asta nu-i cea din urmă Cameră!

CAȚAVENCU

Madam, madam Trahanache, ești un înger...

ZOE

Mulțumesc, ești prea galant, dar du-te degrabă...

CAȚAVENCU

Mă duc, mă duc, și să vedeți dacă nu v-o plăcea... Sărut mânilor... sărut mânilor!... *(iese repede zăpăcit prin fund.)*

SCENA X

ZOE

(singură)

E adevărat, ori visez? *(șade pe un scaun, scoate scrisoarea, o citește, o sărută.)* Fănică! *(se scoală rânzând, o mai citește, o mai sărută de mai multe ori și iar șade.)* Fănică! *(plâns nervos... după o pauză, se scoală zâmbind, se șterge la ochi și răsuflă tare.)* A!... mi-a trecut... Fănică! *(sue repede scările la dreapta și dispare.)*

SCENA XI

TIPĂTESCU

(singur)

(intră repede din fund) A înnebunit Ghiță? Mă trimite la telegraf pentru nimica... Îmi face farse? Ce însemnează... Și Zoe... unde e Zoe? *(se uită-n toate părțile și iese repede în dreapta.)*

SCENA XII

TRAHANACHE și DANDANACHE vin din dreapta din grădină, planul al treilea

TRAHANACHE

A! Aici la noi, stimabile, a fost luptă crâncenă, orice s-ar zice... s-au petrecut comedii mari.

DANDANACHE

Tați, frate.

TRAHANACHE

Infamii! Închipuiește-ți d-ta, un caraghios, un mișel, ca să enfluanseze pe Tipătescu... pe Fănică de!... pe prefect. *(Dandanache dă multă atenție, dar pare că nu pricepe.)*

DANDANACHE

A, da! Asa! Că nu ești d-ta prefectul.

(Se aude din depărtare intrata unui marș.)

TRAHANACHE

Or să-l învrăjbească cu mine și cu familia mea... s-apucă și face o scrisorică de amor ca din partea lui Fănică, prefectul... cătră Zoița, nevastă-mea, și-i imitează slova băiatului,... știi, să juri, nu altceva... Închipuiește-ți plastografie!

DANDANACHE

Nu mă nebuni, neicursorule! La mine a fost cazul adevărat!...

(Marșul se apropie, se aud și urale.)

TRAHANACHE

Cum, cazul adevărat?

DANDANACHE

Scrisoarea era a persoanei... da... becher.

TRAHANACHE

Cum becher?

DANDANACHE

Adică necăsătorit...

TRAHANACHE

Cine?

DANDANACHE

Nu spui ține, - persoană însemnată... Când i-am pus pițorul în prag, - ori coledzi, ori "Războiul" mă-nțeledzi, - tranc! Depesa aiți...

TRAHANACHE

Nu-nțeleg. (*aparte.*) E amețit de drum... căruța... și clopoței.

DANDANACHE

(*aparte*)

E slab de tot prefectul, îi spui de două ori o istorie și tot nu prițepe...

(În toată scena aceasta și în cea următoare, până la intrarea mulțimii, se aude marșul și uralele treptat, din ce în ce mai aproape și mai distinct.)

SCENA XIII

ACEIAȘI - ZOE, TIPĂTESCU

ZOE

(coborând întâi treptele, urmată de Tipătescu, veseli și fără să vadă pe cei din scenă)

Și astfel, cum ai văzut (*văzând pe Trahanache și Dandanache, schimbă tonul*), d-le prefect, furtuna rea trece curând... (*coborând.*) D-le Dandanache, într-un moment, masa e gata...

DANDANACHE

Tocmai îi spuneam d-lui prefect, și dumnealui îmi spunea...

TIPĂTESCU

D-lui prefect?

DANDANACHE

Da, d-lui prefect! (*arată pe Trahanache, care vorbește la o parte cu Zoe.*)

ZOE

(încet)

Îți place, nene, alesul d-voastră?

TRAHANACHE

(încet)

Deștept... dar mi se pare că e cam șiret.

DANDANACHE

(lui Tipătescu)

Îmi spunea istoriile de aiți de la aledzeri, cu scrisoarea, cu plastografia (*mişcarea Zoi*) și eu îi spuneam de cazul meu,... că la mine a fost chiar adevărat... cu becherul...

ZOE

(repezindu-se lângă el, încet)

D-le Dandanache, mi-ai promis să nu mai pomenești de istoria asta...

DANDANACHE

Eu am promis? (*repede*) Când am promis? Cui am promis? Țe am promis? (*aducându-și deodată aminte.*) A! Da! Nu mai... nu mai...

(Uralele s-au apropiat cu desăvârșire. Lumea toată intră cu muzica.)

SCENA XIV

ACEIAȘI - FARFURIDI, BRÂNZOVENESCU, CAȚAVENCU, CETĂȚEANUL TURMENTAT, GHIȚĂ PRISTANDA, IONESCU, POPESCU, ALEGĂTORI, CETĂȚENI, PUBLIC

(Brânzovenescu și Farfuridi cu alți alegători mai spălați, în costume de pretenție privințială, intră, venind din casă, coborând pe treptele din dreapta; salutări de toată părțile. Prin fund, Cațavencu, Ghiță polițaiul, îmbrăcat țivil, Cetățeanul turmentat, Ionescu și Popescu intră, conducând manifestația publică. Cei ce vin prin fund sunt toți amețiți, și mai ales Cațavencu și Cetățeanul turmentat, care îngHITE și sughite mereu. După ei vin o mulțime de cetățeni cu ramuri verzi și steaguri, asemenea foarte chefuiți. Toată lumea cu borcane de băutură în mâini. - Din casă, în urma lui Farfuridi, Brânzovenescu și a celorlalți alegători vin feciorii cu sticle de șampanie. - Ghiță Pristanda, îndată ce sosește în scenă, face semn muziciei să tacă. Muzica tace. Se împart pahare de șampanie frunțașilor. - Tipătescu, Zoe, Trahanache, Dandanache sunt în stânga.)

FARFURIDI

(luând un pahar de șampanie)

În sănătatea domnului Agamiță Dandanache, alesul nostru! Să trăiască! (*Urale și muzică. Pristanda ține cu mâna tactul uralelor. Toți ciocnesc și beau.*)

DANDANACHE

(îndemnat de Zoe și Tipătescu, trece în mijloc cu paharul în mână)

În sănătatea alegătorilor... cari au probat patriotism și mi-au acordat... (*nu nemerește*) asta... cum să zic de!... Zi-i pe nume de!... A! Sufradzele lor; eu, care familia mea de la patuzsopt în Cameră, și eu ca rumânul imparțial, care va să zică... cum am zițe... în sfârșit să trăiască! (*Urale și ciocniri.*)

TRAHANACHE

(cătră Cațavencu, care a coborât spre el și Tipătescu)

Și așa zi, ai? D-ai noștri, stimabile? Bravos! Mă bucur.

CAȚAVENCU

Venerabile neică Zahario! În împrejurări ca acestea (*mişcat*) micile pasiuni trebuie să dispară.

TRAHANACHE

Ei, aici mi-ai plăcut! Bravos! Să trăiești!

CAȚAVENCU

În sănătatea venerabilului și imparțialului nostru prezident, Trahanache! (*Urale și ciocniri.*)

(Zoe vede pe Cetățeanul turmentat în grămadă, ia un pahar și merge de i-l oferă.)

CETĂȚEANUL

În sănătatea coanii Joițichii! Că e (*sughite*) damă bună! (*ciocnește cu ea: ea-i strânge mâna din toată inima. Urale, ciocniri.*)

CAȚAVENCU

(lui Tipătescu încet)

Să mă ierți și să mă iubești! (*expansiv*) Pentru că toți ne iubim țara, toți suntem români!... Mai mult, sau mai puțin onești! (*Tipătescu râde.*) În sănătatea iubitului nostru prefect! Să trăiască pentru fericirea județului nostru! (*Urale, ciocniri.*)

TRAHANACHE

(luând un pahar și trecând în mijloc foarte vesel)

Ei, aveți puținică răbdare!... Nu cunosc prefect eu! Eu n-am prefect! Eu am prietin! În sănătatea lui Fănică! Să trăiască pentru fericirea prietinelor lui! (*sărută pe Fănică, apoi pe Zoe. Fănică sărută mâna Zoi.*)

(Urale, Dandanache între alegători, cu Farfuridi și Brânzovenescu, le povestește încet, făcând gestul cu clopoței; la dreapta, în fund, Pristanda, Cetățeanul turmentat, muzica și lume. În stânga Zoe, Tipătescu, Trahanache cu alți alegători. În mijloc Cațavencu.)

CAȚAVENCU

(foarte amețit, împleticindu-se-n limbă, dar tot îngrășându-și silabele)

Fraților! (*toți se-ntorc și-l ascultă.*) După lupte seculare, care au durat aproape treizeci de ani, iată visul nostru realizat! Ce eram acum câțva timp înainte de Crimeea? Am luptat și am progresat: ieri obscuritate, azi lumină! Ieri bigotismul, azi liber-pansismul! Ieri întristarea, azi veselia!... Iată avantajele progresului! Iată binefacerile unui sistem constituțional!

PRISTANDA

Curat constituțional! Muzica! Muzica!

(Muzica atacă marșul cu mult brio. Urale tunătoare. Grupurile se mișcă. Toată lumea se sărută, gravitând în jurul lui Cațavencu și lui Dandanache, care se strâng în brațe, în mijloc. Dandanache face gestul cu clopoței. Zoe și Tipătescu contemplă de la o parte mișcarea. Cortina cade repede asupra tabloului.)

Cuprins

ACTUL I.....	2
ACTUL II.....	26
ACTUL III.....	55
ACTUL IV.....	78